

Co-funded by
the European Union

«ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ» ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ

«Երիտասարդները գործելիս. Հայաստանում երիտասարդների
գործեղացման և առաջնորդության խթանման» ծրագիր

«ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ» ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ

2025

Ուղեցույցի հեղինակներ՝

Աննա Եղոյան, երիտասարդության հարցերի փորձագետ, ուսուցանող

Արթուր Նաջարյան, երիտասարդության հարցերի փորձագետ, ուսուցանող

Խմբագիր՝

Կարեն Տերտերյան, երիտասարդության հարցերի փորձագետ, հետազոտող

«Երիտասարդական միջավայրի» ուղեցույցը մշակվել է 2024 թվականի հուլիս ամսից 2025 թվականի փետրվար ամիսը ընկած ժամանակահատվածում «Երիտասարդական նախաձեռնությունների կենտրոն» հասարակական կազմակերպության պատվերով՝ «Երիտասարդները գործելիս. Հայաստանում երիտասարդների զորեղացման և առաջնորդության խթանման» ծրագրի շրջանակում:

Ծրագիրը Եվրոպական միության և Կոնրադ Ադենաուեր հիմնադրամի կողմից ֆինանսավորվող նախաձեռնություն է, որն իրականացվում է Երիտասարդական նախաձեռնությունների կենտրոնի, Վորլդ Վիժն Հայաստանի և Մեդիա նախաձեռնությունների կենտրոնի հետ համատեղ:

Ուղեցույցը նախատեսված է երիտասարդության հարցերով պատասխանատու պետական ու ՏԻՄ լիազոր մարմինների, ոլորտային կազմակերպությունների, մասնագետների ու փորձագետների, երիտասարդական աշխատողների, ուսուցանողների, միջազգային գործընկերների համար:

Որևէ ձևով սույն ուղեցույցի ամբողջական վերարտադրումը, վերամշակումը կամ թարգմանությունը կարող է իրականացվել միայն Երիտասարդական նախաձեռնությունների կենտրոն ՀԿ-ի գրավոր համաձայնությամբ: Իսկ առանձին հատվածների վերարտադրումը թույլատրելի է միայն շահույթ չհետապնդող, ոչ առևտրային նպատակներով՝ սույն սկզբնաղբյուրին պատշաճ հղման պայմանով:

Հրապարակումը հնարավոր է ներբեռնել www.yic.am կայքից:

Co-funded by
the European Union

Սույն ուղեցույցում ներկայացված են հեղինակների կարծիքները և պարտադիր չէ, որ դրանք արտացոլեն Եվրոպական միության, Կոնրադ Ադենաուեր հիմնադրամի, Վորլդ Վիժն Հայաստանի, Մեդիա նախաձեռնությունների կենտրոնի և Երիտասարդական նախաձեռնությունների կենտրոնի տեսակետները: Ոչ Եվրամիությունը, ոչ էլ նշված կառույցները չեն կարող պատասխանատվություն կրել դրանց համար:

Ուղեցույցի էլեկտրոնային հրապարակում, 2025
«Երիտասարդական նախաձեռնությունների կենտրոն» ՀԿ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՊԱՎՈՒՄՆԵՐ	1
ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ	2
ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՀԱՍԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ	4
ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԴԵՐԱԿԱՏԱՐՆԵՐԸ	8
I. ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՆՊԱՏԱԿՆԵՐ	10
II. ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ՍԿԶԲՈՒՆՔՆԵՐ	13
III. ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՇԱՀԱՌՈՒՄՆԵՐ	15
IV. ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ	17
Կենտրոնի կողմից իրականացվող գործառույթներ	18
Կենտրոնի կողմից տրամադրվող ծառայություններ	19
Կենտրոնի ռեսուրսներ	20
Մեթոդաբանություն ու պլանավորում	22
V. ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ՏԱՐԱԾՔ	24
Տարածքի հնարավոր գործառույթներ	25
Տարածքի կողմից տրամադրվող հնարավորություններ	25
Տարածքի ռեսուրսներ	26
Մեթոդաբանություն ու պլանավորում	28
VI. ՏՎՅԱԼՆԵՐԻ ՀԱՎԱՔԱԳՐՈՒՄ, ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ԼՈՒՍԱԲԱՆՈՒՄ	29
VII. ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ԿԱՅՈՒՆՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՇԱՐՈՒՆԱԿԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ	32
ՀԱՎԵԼՎԱԾՆԵՐԻ ՑԱՆԿ	34
ԱՌՆՉՎՈՂ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐ	35

ՀԱՊԱՎՈՒՄՆԵՐ

ԿԳՄՍ	Կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի
ՀԿ	հասարակական կազմակերպություն
ՀՀ	Հայաստանի Հանրապետություն
ՏԻՄ	տեղական ինքնակառավարման մարմին
ՔՀԿ	քաղաքացիական հասարակության կազմակերպություն

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

20-րդ դարի երկրորդ կեսը «երիտասարդության դարն էր», երբ դեռահասներն ու երիտասարդները դարձան առավել տեսանելի որոշակի գործընթացների արդյունքում՝ կրթական բարեփոխումներ, պետական միջամտություն, աշխատանքային պայմանների կանոնակարգումներ, անչափահասների արդարադատության համակարգի վերակազմավորում, ժամանցի ճանաչում և այլն: Այս ամենը նպաստեց «երիտասարդության» հայեցակարգի ստեղծմանը¹: Ի սկզբանե երիտասարդներն առավելապես համարվում էին խնդիրներ առաջացնող կամ խնդիրներ ունեցող խումբ: Սակայն, երիտասարդության ժամանակակից սահմանումներն ավելի բաց են ու ներառում են «երիտասարդները՝ որպես ներուժ» մոտեցումը: Այժմ ավելի հաճախ է երիտասարդությունը դիտարկվում ոչ թե հիմնախնդիր, որը պետք է լուծել, այլ որպես անգնահատելի ռեսուրս, որը պետք է զարգացնել: Ըստ այս փիլիսոփայության, երիտասարդները ստանում են սուբյեկտայնություն, դառնում են հասարակության զարգացման հիմնահարցերի լուծման սոցիալական մոդել:

Այս մոտեցմանն է հետևում նաև ՀՀ պետական երիտասարդական քաղաքականությունը: Այսպես, ՀՀ կառավարության 2021-2026 թթ. ծրագրի հիմքում դրված է այն հայեցակարգային մոտեցումը, որ յուրաքանչյուր պետության տնտեսական, սոցիալական, հոգևոր կայուն զարգացման, մշակութային ժառանգության պահպանման, կրթական և գիտական ներուժի հզորացման, ազգային անվտանգության ամրապնդման գործընթացներում երիտասարդությունը՝ որպես պետության ռազմավարական ներուժային ռեսուրս, առանձնահատուկ դեր ունի²:

Կառավարության ծրագրում առանձնահատուկ շեշտադրվում է իրենց բնակության վայրերում երիտասարդների ներուժի բացահայտումը և զարգացումը, հետաքրքրությունների իրացման նպատակով ինտելեկտուալ ժամանցի կազմակերպման հնարավորությունների ստեղծումը, որոշումների կայացմանը երիտասարդների մասնակցության խրախուսումը, ինչպես նաև աշխատաշուկայում երիտասարդների մրցունակության բարձրացումը՝ ոչ ֆորմալ կրթության գործիքակազմի կիրառման, կամավորության խրախուսման և այլ միջոցներով:

Մեկ այլ փաստաթղթով՝ Հայաստանի՝ մինչև 2050 թվականը վերափոխման ռազմավարությամբ, Կառավարությունը՝ ի դեմս առաջին մեգանպատակի, ենթադրում է «գիտելիքի, մշակույթի, գիտակցության, հմտությունների՝ համատարած, ներառական, նորարարական և հանրամատչելի զարգացման և յուրացման միջոցով ունենալ քաղաքակիրթ, ստեղծագործ, նախաձեռնող, կարողունակ ու մրցունակ քաղաքացի, ում համար իրավունքների իրացումը նույնքան կարևոր է, որքան պարտականությունների կատարումը, ով առաջին հերթին իրեն է համարում սեփական բարեկեցության և առողջության պատասխանատուն»³:

Այս նպատակներին հասնելու համար՝ երիտասարդների պարագայում, առաջնային է իրենց ներուժի բացահայտման, կարողությունների շարունակական զարգացման, ինքնաիրացման, ակտիվ քաղաքացիության դրսևորման համար անհրաժեշտ միջավայրի ձևավորումը:

¹ Greig A., Mackay T. and Taylor J. (2013), Doing research with children, a practical guide 3rd edition, Sage publications Ltd, Los Angeles, London, New Delhi, Singapore, Washington DC.

² ՀՀ կառավարության 2021-2026 թթ. ծրագրի, ՀՀ կառավարության 2021 թ. օգոստոսի 18-ի N 1363-Ա որոշման հավելված, էջ 71, <https://www.gov.am/files/docs/4586.pdf> [31.08.2024]

³ Հայաստանի՝ մինչև 2050 թվականը վերափոխման ռազմավարություն, էջ, 55, https://www.primeminister.am/u_files/file/Haytara-rutyunner/Armenia2050_7_5.pdf [31.08.2024]

Երեխաների ու երիտասարդների հետ տարվող աշխատանքներում հենց նման միջավայրն է (երիտասարդական կենտրոններն ու տարածքները) հնարավորություն տալիս շարունակական ու արդյունավետ դարձնել երիտասարդներին ուղղված ծառայությունները, կամ նրանց հետ և նրանց կողմից իրականացվող նախաձեռնությունները:

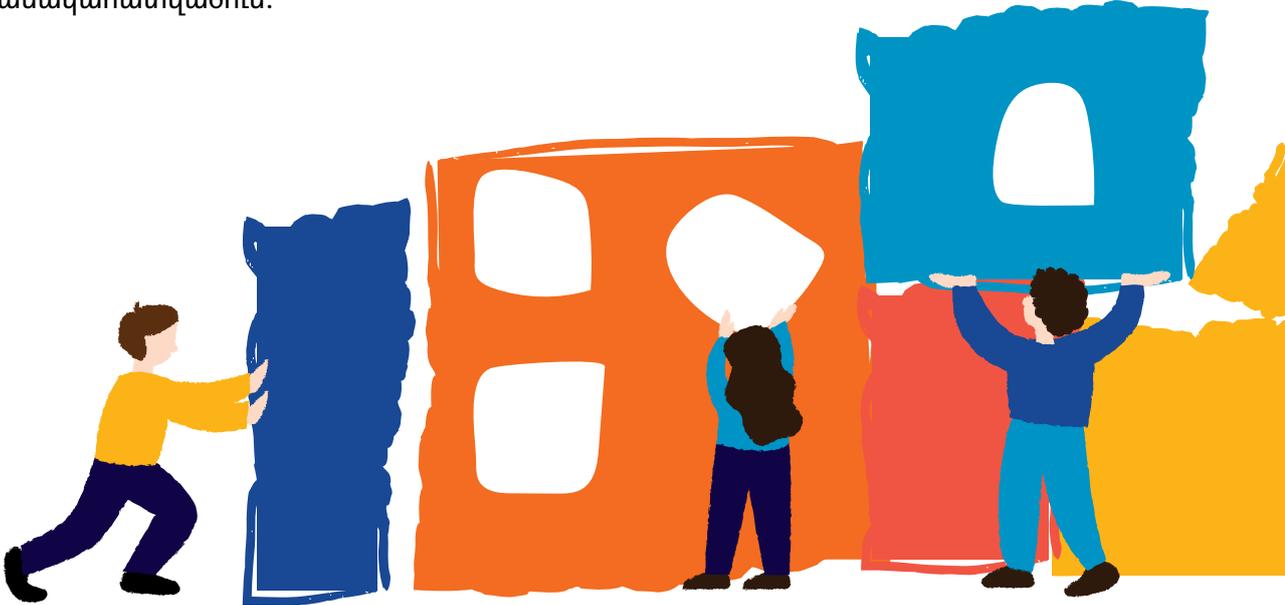
Հիմք ընդունելով վերոգրյալը՝ մշակվել է երիտասարդական միջավայրի սույն ուղեցույցը՝ «Երիտասարդական նախաձեռնությունների կենտրոն» հասարակական կազմակերպության պատվերով՝ «Երիտասարդները գործելիս. Հայաստանում երիտասարդների զորեղացման և առաջնորդության խթանման» ծրագրի շրջանակում:

Սույն ուղեցույցը սահմանում է այն հիմնական դրույթները, որոնցով ցանկալի է առաջնորդվել երիտասարդական միջավայր գործարկելիս՝ դրանք համապատասխանեցնելով ներկայումս առկա լավագույն փորձերին ու էթիկական նորմերին: Չնայած ուղեցույցն ունի խորհրդատվական բնույթ, այնուամենայնիվ այն նպատակ ունի ապահովելու հստակ ու միասնական մոտեցում և տալու ուղենիշային պատկերացումներ երիտասարդական միջավայրի ընդհանուր նկարագրի, նպատակների ու գործառույթների վերաբերյալ, ինչպես նաև ծառայել որպես մեթոդական ուղեցույց՝ երիտասարդական կենտրոնների և երիտասարդական տարածքների գործունեության արդյունավետ կազմակերպման և դրանց կողմից մատուցվող ծառայությունների շարունակականության ապահովման համար:

Ուղեցույցը նախատեսված է երիտասարդության հարցերով պատասխանատու պետական ու ՏԻՄ լիազոր մարմինների, ոլորտային կազմակերպությունների, մասնագետների ու փորձագետների, երիտասարդական աշխատողների, ուսուցանողների, միջազգային գործընկերների համար:

Ուղեցույցի կազմման հիմք են հանդիսացել ոլորտային փաստաթղթերի ու նյութերի ուսումնասիրությունը, տեղական ու միջազգային երիտասարդական տարբեր կազմակերպությունների փորձի և հայաստանյան երիտասարդական կենտրոնների ու տարածքների գործունեության դիտարկումները, ինչպես նաև 2022 թ-ին ՀՀ ԿԳՄՍ նախարարության հրապարակած համանման ուղեցույցը⁴:

Սույն ուղեցույցը մշակվել է 2024 թվականի հուլիս ամսից 2025 թվականի փետրվար ամիսը ընկած ժամանակահատվածում:

4 Երիտասարդական միջավայրի գործունեության ուղեցույց, ՀՀ ԿԳՄՍ նախարարի 30 դեկտեմբերի 2022 թ. N 2505-Ս/2 հրաման, <https://escs.am/files/files/2023-03-03/06e10ab64eb4ae3f37d00f1e80e874c9.pdf> [31.08.2024]

ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՀԱՍԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Սույն ուղեցույցի շրջանակներում, հիմք ընդունելով ոլորտային որոշ փաստաթղթեր, թեմատիկ գրականություն ու ՀՀ-ում երիտասարդական աշխատանքի և ՔՀԿ-ների կողմից իրականացվող երիտասարդական ծրագրերի պրակտիկան, կիրառված հասկացությունների համար նկատի է առնվում հետևյալը՝

Երիտասարդ. 13-ից մինչև 35 տարեկան Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացի կամ Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիություն չունեցող և Հայաստանի Հանրապետության ռեզիդենտ հանդիսացող անձ:

Երիտասարդական աշխատանք. Երիտասարդների անձնային զարգացման, սոցիալական ներառման և ակտիվ քաղաքացու ձևավորմանն ուղղված աշխատանք: Երիտասարդական աշխատանքը միտված է երիտասարդների կարողությունների բացահայտմանն ու զարգացմանը, կրթական, մշակութային, սոցիալական բնույթի հետաքրքրությունների և նախասիրությունների բավարարմանը, երիտասարդական հիմնախնդիրների լուծմանը, քաղաքական, սոցիալ-տնտեսական և մշակութային կյանքին երիտասարդների մասնակցության ապահովմանը և որոշումների կայացման հարցում մասնակցության մակարդակի բարձրացմանը:

Երիտասարդական աշխատող. անձ, ով իրականացնում է երիտասարդական աշխատանք՝ վճարովի (համայնքային ծառայության կամ վճարովի ծառայությունների մատուցմամբ կամ աշխատանքային պայմանագրային հարաբերություններով) կամ կամավորության սկզբունքով:

Երիտասարդական ծրագիր. պետական երիտասարդական քաղաքականությանը նպաստող պլանավորված միջոցառում կամ միջոցառումների համակարգ, որն իրականացվում է երիտասարդների համար, երիտասարդների կողմից կամ նրանց մասնակցությամբ՝ ուղղված երիտասարդների կարիքների, կարողությունների բացահայտմանն ու զարգացմանը, կրթական, մշակութային, սոցիալական բնույթի հետաքրքրությունների և նախասիրությունների բավարարմանը, երիտասարդական հիմնախնդիրների լուծմանը, քաղաքական, տնտեսական և մշակութային կյանքին երիտասարդների մասնակցության ապահովմանը և որոշումների կայացման հարցում մասնակցության մակարդակի բարձրացմանը:

Երիտասարդական կազմակերպություն. իրավաբանական անձի կարգավիճակ ունեցող ոչ առևտրային կազմակերպություն, որի կանոնադրությամբ նախատեսված է երիտասարդական աշխատանքի և երիտասարդական ծրագրերի իրականացումը և որի անդամների առնվազն 2/3-ը երիտասարդներ են, իսկ անդամություն չունեցող կազմակերպությունների դեպքում՝ կառավարման մարմնի անդամների առնվազն 2/3-ը երիտասարդներ են:

Երիտասարդական միջավայր. երիտասարդական կենտրոն կամ տարածք, որը նպաստում է երիտասարդների կարողությունների բացահայտմանն ու զարգացմանը, երիտասարդների հնարավորությունների օգտագործմանը, երիտասարդական ծառայությունների հասանելիությանը: Երիտասարդական միջավայրը խրախուսում և արժևորում է երիտասարդներին՝ խթանելով նրանց սոցիալական և հուզական ինտելեկտի զարգացումը: Այս համատեքստում միջավայրը պետք է դիտարկվի առավել լայն իմաստով: Այն ներառում է սոցիալական բաղադրիչ (օրինակ՝ հարաբերություններ հասակակիցների և մեծահասակների հետ), հանրային նորմեր (մոտեցումներ, դիրքորոշումներ, դավանանք և այլն), համակարգային բաղադրիչ (քաղաքականություններ, ինստիտուտներ, ընթացակարգեր, ծրագրեր և այլն) և ֆիզիկական բաղադրիչ (օրինակ՝ անվտանգ և հարմար միջավայր):

Երիտասարդական միջոցառում. երիտասարդական ծրագրերի իրականացմանն ուղղված

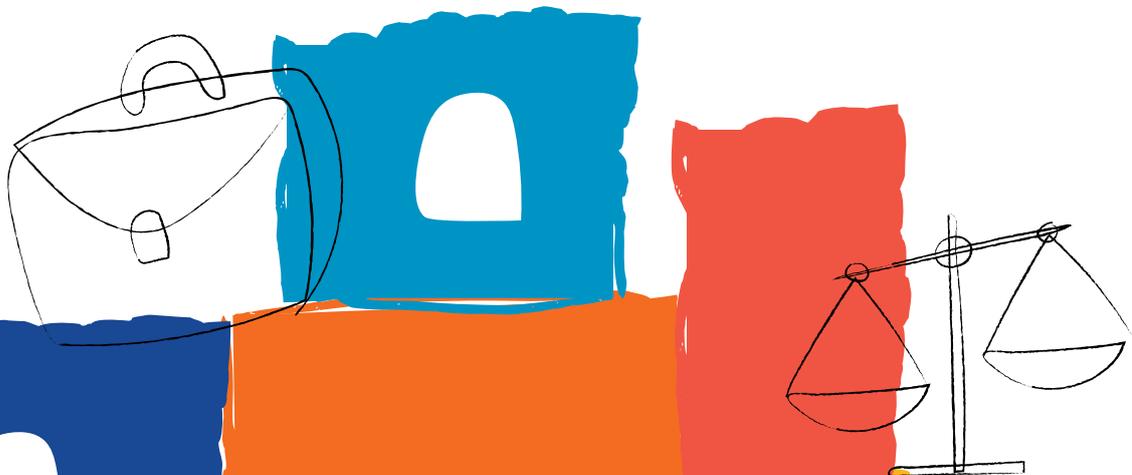
պլանավորված գործողություն, որն իրականացվում է երիտասարդների համար, երիտասարդների կողմից կամ նրանց մասնակցությամբ:

Երիտասարդական նախաձեռնող խմբեր. իրավաբանական անձի կարգավիճակ չունեցող երիտասարդների ինքնակազմակերպման արդյունքում ձևավորված խումբ, որի գործունեությունը նպաստում է պետական երիտասարդական քաղաքականությանը:

Երիտասարդների մասնակցություն. երիտասարդների և մեծահասակների միջև գործընկերություն, որը միավորում է երիտասարդության առկա ներուժն ու հմտությունները մեծահասակների փորձի և իմաստության հետ, որտեղ յուրաքանչյուր կողմն առաջարկություններ ու լուծումներ տալու և որոշումների կայացման հավասար հնարավորություն ունի, ապահովվում է քաղաքականությունների և ծրագրերի համատեղ մշակումը, իրականացումը և գնահատումը, ճանաչվում և արժևորվում է յուրաքանչյուրի ներդրումը:

Երիտասարդների ներգրավում. երիտասարդների ու մեծահասակների միջև մտածված, փոխադարձ հարգալից համագործակցություն, որի միջոցով պատասխանատվությունն ու իշխանությունը կիսվում են, ծրագրերի, ռազմավարությունների, քաղաքականությունների ձևավորման և իրականացման մեջ գնահատվում է յուրաքանչյուրի ներդրումը, գնահատվում են նաև երիտասարդների գաղափարները, հնարավորությունները, հմտություններն ու ուժեղ կողմերը:

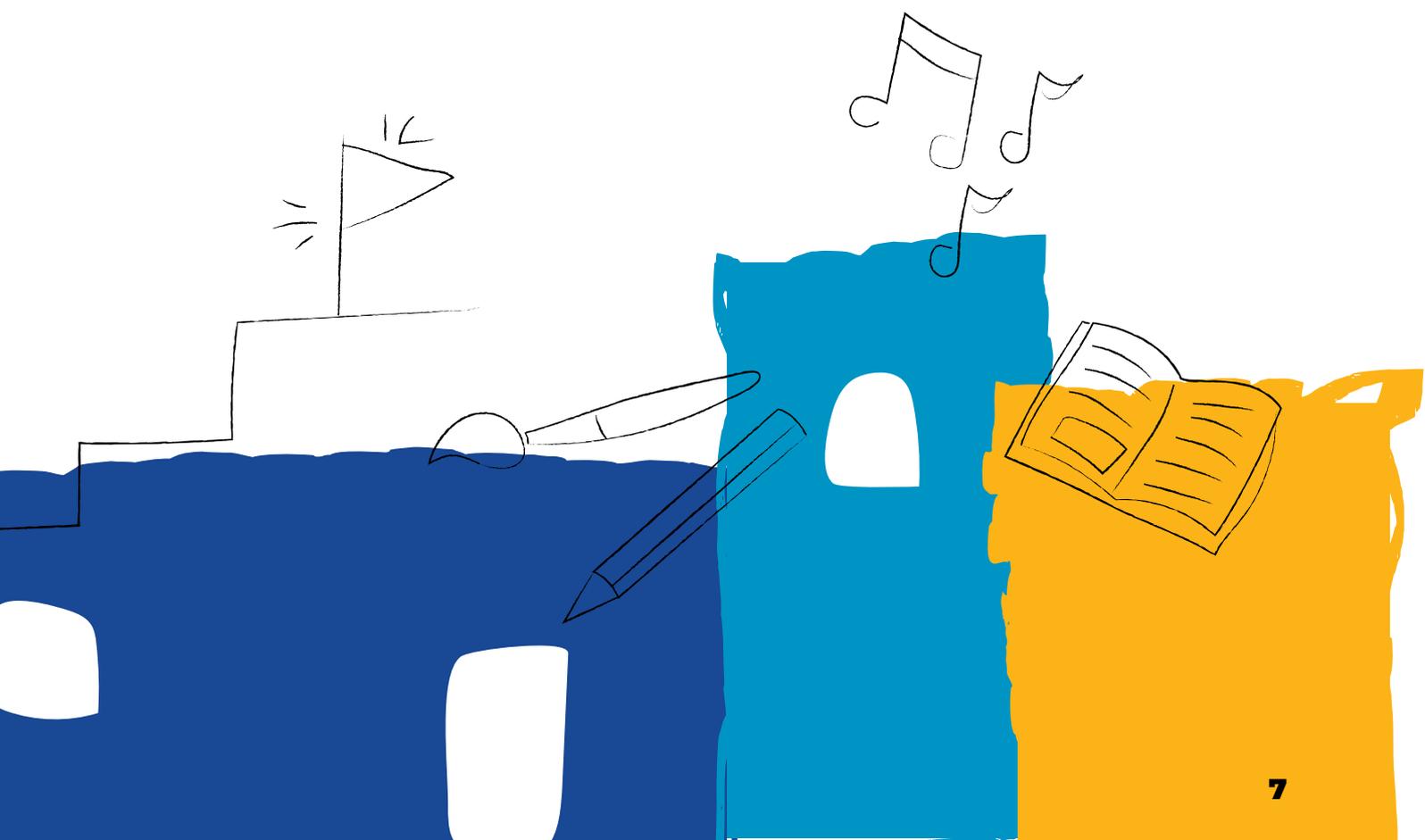
Երիտասարդություն. մանկության և հասունության միջև գտնվող սոցիալ-ժողովրդագրական խումբ, որն ունի իրավունքներ, հատուկ պահանջմունքներ ու կարիքներ, հետաքրքրություններ ու ակնկալիքներ, ձգտումներ ու ներուժ, տարիքային, սոցիալ-հոգեբանական ու այլ տիպի առանձնահատկություններ:

Ոչ ֆորմալ կրթություն (ուսուցում). որոշակի մեթոդաբանություն ու կառուցվածք ունեցող, պլանավորված կրթական ծրագրերի և գործընթացների ամբողջություն, որը տեղի է ունենում ֆորմալ կրթական համակարգից դուրս, և որը սովորաբար չի հանգեցնում որակավորման աստիճանի շնորհման և ուսումնառության արդյունքների պաշտոնական ճանաչման: Ոչ ֆորմալ կրթությունը հարատև կրթության (ողջ կյանքի ընթացքում) անբաժանելի մաս է, որը երաշխավորում է, որ երիտասարդներն ու մեծահասակները ձեռք բերեն և պահպանեն շարունակաբար փոփոխվող միջավայրին հարմարվելու համար անհրաժեշտ հմտություններ, կարողություններ և մոտեցումներ: Ոչ ֆորմալ կրթության կարևոր մասն իրականացնում են հասարակական և երիտասարդական աշխատանքներում ներգրավված կազմակերպությունները, կենտրոններն ու անհատները:

Քաղաքականություն (policy). ռազմավարական նպատակների, խնդիրների և առաջնահերթությունների ամբողջություն, որը գործնականում մշակում և իրականացնում է պատասխանատու գերատեսչությունը կամ կազմակերպությունը: Քաղաքականությունը ներառում է համապատասխան ֆինանսական միջոցներ, որոնք օգտագործվում են ռազմավարական խնդիրների լուծման համար, և ընդհանուր սկզբունքներ, որոնցով պետական, տեղական ինքնակառավարման մարմինները կամ ԲՀԿ-ներն առաջնորդվում են իրենց գործունեության ընթացքում:

Քաղաքացիական հասարակության կազմակերպություն. կազմակերպաիրավական կարգավիճակ ունեցող կառույց, որի անդամները ժողովրդավարական գործընթացի միջոցով ծառայում են հասարակության ընդհանուր շահերին և միջնորդի դեր են խաղում պետական իշխանությունների, ՏԻՄ-երի և քաղաքացիների միջև: Տվյալ համատեքստում ԲՀԿ-ների գլխավոր խնդիրը երիտասարդների կարողությունների զարգացումն ու իրացման նպաստավոր միջավայրի ձևավորումն է: Սրա իրագործման մեջ կարևոր է հիմնական մի սկզբունքի որդեգրում. երիտասարդներին ոչ թե որպես իրագործվող ծրագրերի օբյեկտ, այլ՝ սուբյեկտ դիտարկելը:

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԴԵՐԱԿԱՏԱՐՆԵՐԸ

Հայաստանում անկախության տարիներից ի վեր գործում են բազմաթիվ պետական և հասարակական կազմակերպություններ, որոնց հիմնական թիրախային խումբը երիտասարդներն են, կամ գործունեության հիմնական ուղղությունն առնչվում է երիտասարդության հարցերին:

Հայաստանում երիտասարդական աշխատանք սովորաբար իրականացնում են՝

- երիտասարդական ՔՀԿ-ները,
- կրթական կառույցներում կամ դրանց կից գործող երիտասարդական կազմակերպությունները (օրինակ՝ աշակերտական և ուսանողական խորհուրդները),
- քաղաքական կուսակցություններին կից գործող երիտասարդական կազմակերպությունները,
- կրոնական կառույցներին կից գործող երիտասարդական կազմակերպություններն ու միությունները,
- երիտասարդական ակումբները, խմբերն ու միավորումները,
- պետական ու տեղական ինքնակառավարման մարմիններին կից գործող երիտասարդական միավորումները (օրինակ՝ երիտասարդական խորհուրդները):

Վերոնշյալներից, բնականաբար, անհամեմատ մեծ ծավալով երիտասարդական աշխատանք իրականացնում են երիտասարդական ՔՀԿ-ները, որոնք ազդեցություն ունեն ինչպես տեղական, այնպես էլ ազգային ու միջազգային մակարդակում:

ՔՀԿ-ների դերն ամբողջությամբ գնահատելու համար կան էական խոչընդոտներ. հստակ տեղեկատվություն չկա, թե ՀՀ-ում գրանցված ավելի քան 8 000 ՔՀԿ-ից քանիսն են ակտիվ գործում ու դրանցից քանիսն են երիտասարդական: Ուստի դժվար է գնահատել նաև, թե այդ ՔՀԿ-ներից քանիսի գործունեությունն է հավելյալ արժեք ստեղծում, ինչքանով է այն որակյալ, կայուն ու շարունակական:

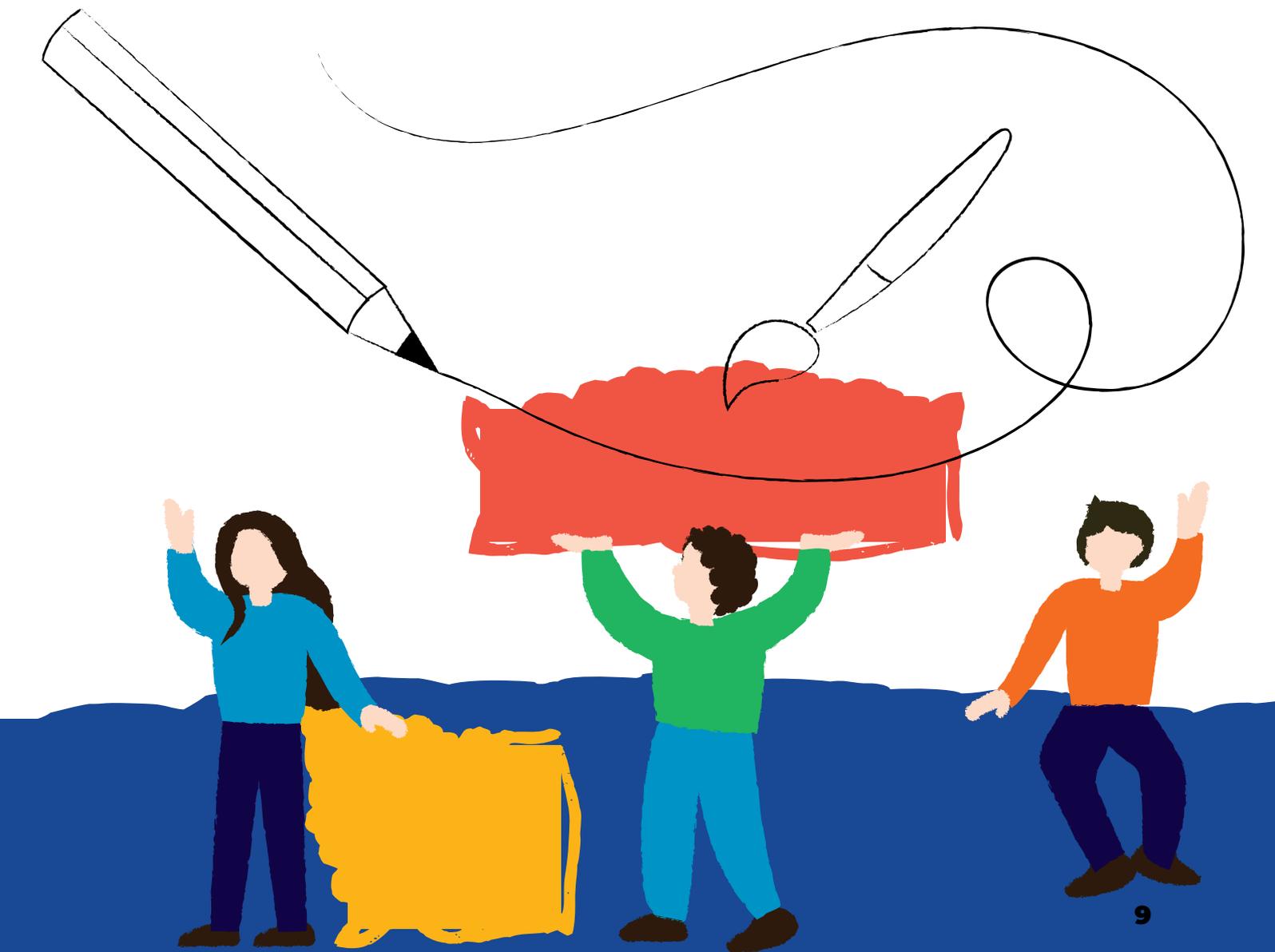
Ամեն դեպքում Հայաստանում գործող երիտասարդական ՔՀԿ-ների գերակշռող մասը զբաղված է երիտասարդների կարիքների բավարարմամբ, մարդու իրավունքների հարցերով, կրթության, համայնքային զարգացման, մշակույթի, առողջապահության և այլ հարցերով: Երիտասարդական ՔՀԿ-ների գործունեության հիմնական տեսակը ոչ ֆորմալ կրթության տարատեսակ միջոցառումների՝ առավել հաճախ դասընթացների կազմակերպումն է, շահերի պաշտպանությունը, իրազեկումը, սոցիալական աջակցությունը և այլն:

ՔՀԿ-ներից որոշները տեղական կամ միջազգային աջակցությամբ գործարկել են երիտասարդական կենտրոններ ու տարածքներ, որոնք ունեն իրենց առանձնահատուկ նպատակները, գործունեության մեթոդներն ու ձևերը:

Միննույն ժամանակ, ՀՀ կառավարության 2021-2026 թթ. ծրագրով նախատեսվում է մինչև 2026 թ. հիմնել 25 երիտասարդական կենտրոն՝ մարզերում երիտասարդության ներուժի բացահայտման, համակողմանի զարգացման, ինտելեկտուալ ժամանցի կազմակերպման համար երիտասարդական միջավայրի ձևավորման նպատակով: Հաջորդ քայլով ԿԳՄՍ նախարարությունը պարբերաբար հայտարարել է «Երիտասարդական կենտրոնների ստեղծման» պետական դրամաշնորհային մրցույթներ: Պետություն-մասնավոր հատված գործընկերության արդյունքում երիտասարդական կենտրոններ են արդեն ստեղծվել Իջևան, Մեղրի, Ապարան, Դիլիջան համայնքներում:

Սակայն, այստեղ կարևորն այն է, որ թե՛ այլ միջոցներով, թե՛ պետական աջակցությամբ ստեղծված կենտրոնների հիմնման ու գործունեության վերաբերյալ ոլորտային դերակատարների մոտեցումներն ու ընկալումները, երբեմն, իրարից բավականին տարբեր են:

Հենց այս պատճառով էլ կարևորվում է սույն ուղեցույցի հրապարակման ու կիրառման անհրաժեշտությունը:

1

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ՄԻՋԱԿԱՅՐԻ ՆՊԱՏԱԿՆԵՐ

Երիտասարդական կենտրոնը կամ տարածքը հանդիսանում է տվյալ բնակավայրի, համայնքի (սոցիումի), միջհամայնքային կլաստերի երիտասարդների իրազեկման, ներուժի բացահայտման, կարողությունների շարունակական զարգացման, ինքնաիրացման, սոցիալականացման, ակտիվ քաղաքացիության դրսևորման, ինտելեկտուալ ժամանցի կազմակերպման, իրենց խնդիրների և մտահոգությունների հասցեագրման համար անհրաժեշտ միջավայր:

Ակնկալվում է, որ երիտասարդական միջավայրում հանրային ու մասնավոր միջոցներով կիրականացվեն սոցիալական, տնտեսական, կրթամշակութային, բնապահպանական, ձեռներեցության խրախուսման, առողջապահական և այլ ուղղություններով ծրագրեր:

Երիտասարդական միջավայրի գործարկումը համայնքում կհանդիսանա խթան, որպեսզի երիտասարդները՝ որպես երկրի զարգացման համար կարևոր ներուժային ռեսուրս, կարողանան առավելագույնս օգտվել առկա հնարավորություններից և/կամ դառնան նոր ծրագրերի ու նախաձեռնությունների ակտիվ մասնակիցներ ու շահառուներ:

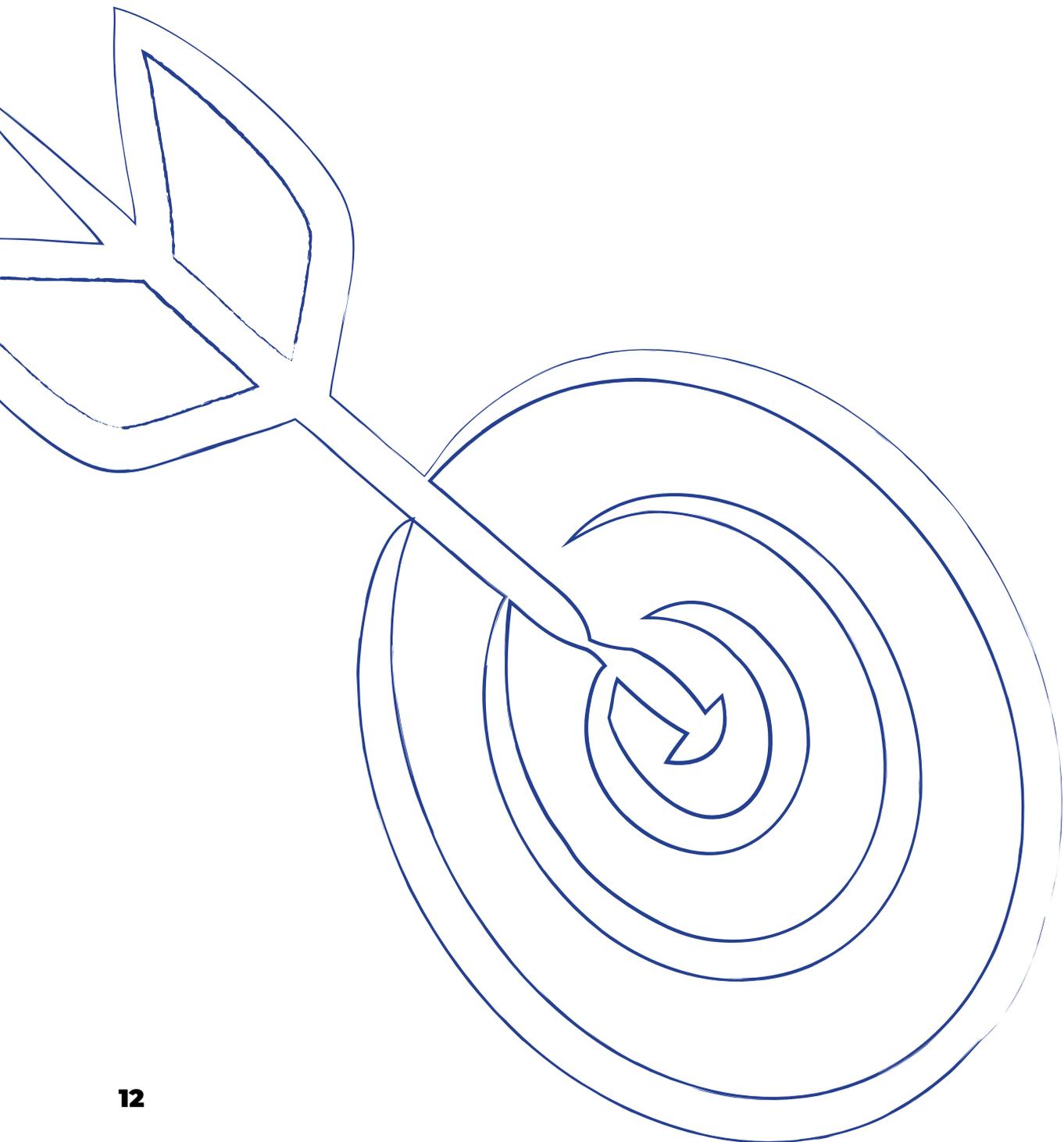
Յուրաքանչյուր կոնկրետ դեպքում, տվյալ երիտասարդական միջավայրի առաքելությունից, իր թիրախ երիտասարդների կարիքներից ելնելով, կարելի է առանձնացնել հնարավոր նպատակների ու ակնկալիքների այն փաթեթը, որին կարող է միտված լինել այդ միջավայրը:

Հնարավոր նպատակների մեջ կարող են լինել, սակայն չսահմանափակվել, հետևյալ ուղղությունները՝

- Նպաստել երիտասարդների տեղեկացվածության ու իրազեկվածության բարձրացմանը:
- Աջակցել երիտասարդների անձնային և հոգևոր աճին:
- Աջակցել երիտասարդների զարգացմանն ու ինքնուրույն դառնալուն:
- Աջակցել երիտասարդների ինքնագնահատականի և ինքնավստահության զարգացմանը:
- Ստեղծել նոր գիտելիք ստանալու ու հմտություն ձեռք բերելու հնարավորություններ:
- Զարգացնել անձնական և սոցիալական հարաբերությունների կարգավորման և կառավարման ունակությունները:
- Ստեղծել հնարավորություններ երիտասարդների որակյալ ժամանցի համար:
- Ստեղծել նոր արժեքավոր փորձառությունների հնարավորություններ:
- Սերմանել ու զարգացնել սոցիալական գիտակցության և համերաշխության զգացումները:
- Ապահովել երիտասարդների ձայնի իրավունքը:
- Սատարել երիտասարդներին իրենց շրջապատում դրական փոփոխություններ իրականացնելու հարցում:
- Աջակցել երիտասարդներին՝ իրագործելու իրենց գաղափարներն ու նախաձեռնությունները:
- Զարգացնել պատասխանատվության, որոշումների մտածված և պատասխանատու կայացման ունակությունները:

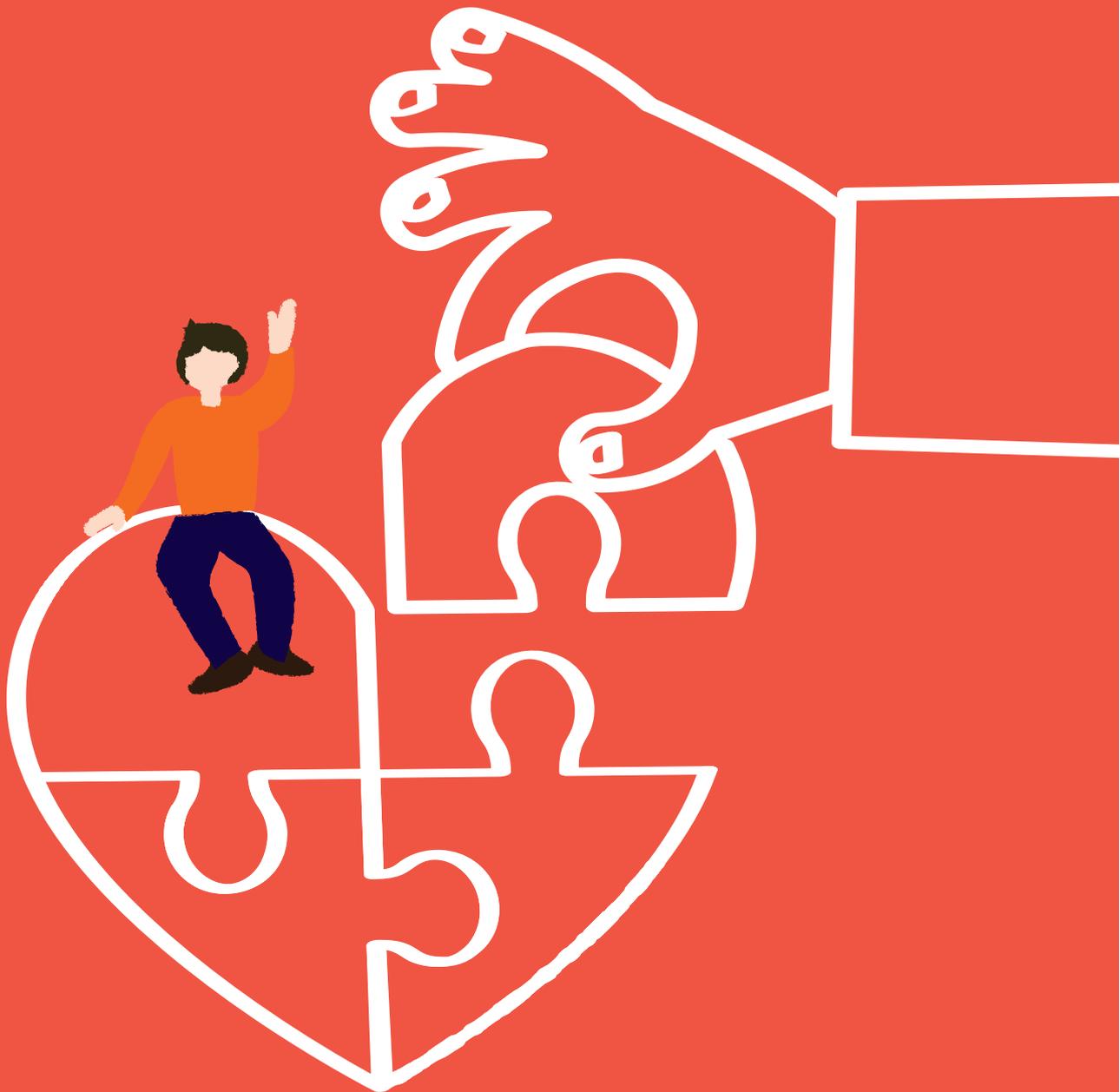
- Աջակցել երիտասարդներին ազդեցություն ձեռք բերելու հարցում:
- Բարձրացնել երիտասարդների՝ որպես ակտիվ քաղաքացիների դերը:
- Ստեղծել հնարավորություններ միջհամայնքային և միջազգային երիտասարդական փոխանակումների ու համագործակցության համար:

Վերոնշյալ ու հայաստանյան իրականության համար ընտրված այլ հատուկ նպատակներին հարիր պետք է հաջորդ քայլով ընտրվեն մեթոդաբանական այն մոտեցումներն ու տեսությունները, որոնք հիմք պետք է դառնան երիտասարդական միջավայրի ծրագրերի ու միջոցառումների բովանդակության համար:

2

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ՍԿԶԲՈՒՆՔՆԵՐ

Երիտասարդական միջավայրի ընդհանուր նպատակներից ելնելով՝ դրանց գործունեության կազմակերպման սկզբունքներն են՝

1. Երիտասարդակենտրոն մոտեցում. երիտասարդներին՝ որպես լավագույն գործընկերների ու շարժիչ ուժի ընդունում, նրանց սուբյեկտայնության բարձրացում, ազատ մտածողության, ինքնուրույնության և անկախության խրախուսում:
2. Դրական զարգացում. աջակցող, ուղղորդող, շահադրող մոտեցում, երիտասարդների սոցիալական և անձնական զարգացման գերակայության ապահովում, իրենց ուժեղ կողմերն ու ներուժը բացահայտելու, դրանց վրա հենվելու և դրանք զարգացնելու համար երիտասարդներին աջակցում, նախաձեռնողականության խթանում:
3. Մասնակցայնություն. գործունեության բոլոր ոլորտներում ու մակարդակներում որոշումների կայացմանը երիտասարդների ու երիտասարդական ակտիվ խմբերի ներգրավվածության ապահովում, համադեկավարման հնարավորությունների ապահովում:
4. Հասանելիություն, մատչելիություն. երիտասարդների համար հնարավորինս նվազագույն մուտքային պահանջների սահմանում և հասանելիության ապահովում:
5. Ներառականություն. յուրաքանչյուր երիտասարդի համար՝ իր առանձնահատկություններին համապատասխան, անհրաժեշտ պայմանների և հարմարեցված միջավայրի ապահովում, իրականացվող ծրագրերին առավելագույն մասնակցության ապահովմանն ուղղված քայլերի իրականացում:
6. Հավասարություն. երիտասարդության որևէ մի առանձին խմբի՝ գործունեության ազդեցությունից դուրս թողնելու կամ արտոնյալ համարելու բացառում, ոչ խտրական միջավայրի ապահովում, հավասար մեկնարկային վիճակի բերող համակարգերի ներդրում:
7. Կարիքահեն մոտեցում. երիտասարդական միջավայրի նպատակների, առաջնահերթ աշխատանքների, ծրագրերի և ակնկալվող արդյունքների համապատասխանեցում երիտասարդների իրական կարիքներին ու հնարավորություններին:
8. Գիտականություն. գործունեության պլանավորում և ծրագրերի մշակում հուսալի և արդիական ուսումնասիրությունների, մշտադիտարկումների, գնահատումների, մեթոդաբանությունների և այլ փաստերի ու գիտելիքների հիման վրա, որակի հստակ չափանիշների և ուղենիշների համապատասխան գործունեության ապահովում:
9. Նորարարություն. գործունեության արդյունավետության բարձրացման, առկա և հավանական հիմնախնդիրների համար նոր լուծումների որոնում և ներդրում:
10. Կայունություն. գործունեության պարբերականության, ազդեցության շարունակականության ու կայունության ապահովում:
11. Չափելիություն. գործունեության արդյունքների չափման մեխանիզմների ապահովում:
12. Կանխարգելում. երիտասարդների վրա բացասական ազդեցություն ունեցող գործոնների կանխարգելման, հաղթահարման և/կամ սահմանափակմանն ուղղված միջոցների ու միջոցառումների ապահովում:
13. Անվտանգություն և պաշտպանություն. բոլոր երիտասարդների և աշխատակիցների համար ապահով և աջակցող միջավայրի կազմակերպում:
14. Համայնքակենտրոն մոտեցում. գործունեության մեջ ընտանիքի և համայնքի ներգրավում, երիտասարդների և իրենց ընտանիքների ու համայնքների հետ սերտ համագործակցության ապահովում:
15. Համագործակցություն. երիտասարդության հարցերին առնչվող տարբեր դերակատարների ու գործընկեր կառույցների հետ արդյունավետ համագործակցության ապահովում:
16. Ապաքարոզչություն. երիտասարդների շրջանում քաղաքական, կրոնական կամ այլ գաղափարախոսության և/կամ օրակարգի քարոզչության բացառում:
17. Թափանցիկություն. գործունեության հրապարակայնության, հաշվետվողականության և արդյունքների անկողմնակալ գնահատման ապահովում:

Թվարկված սկզբունքների հիման վրա երիտասարդական միջավայր գործարկող յուրաքանչյուր կառույց պետք է մշակի աշխատանքային կանոնակարգեր և աշխատակիցների վարքականոններ:

3

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՇԱՀԱՌՈՒՆԵՐ

Երիտասարդական միջավայրի **առաջնային (անմիջական) շահառուները** երիտասարդներն են՝ անկախ ազգությունից, ռասսայից, սեռից, լեզվից, դավանանքից, ֆիզիկական կարողություններից, սոցիալական ծագումից, գույքային կամ այլ դրությունից:

Հիմք ընդունելով Հայաստանում երիտասարդական աշխատանքի առկա պրակտիկաները՝ շահառուների խմբերի համար կարող է դիտարկվել կլաստերավորման մի քանի տարբերակ.

Ըստ տարիքի՝

ա) կրտսեր երիտասարդներ (դեռահասներ)՝ 13-17 տարեկան,

բ) երիտասարդներ՝ 18-24 տարեկան,

գ) ավագ երիտասարդներ՝ 25-35 տարեկան:

Ըստ սակավհնարավորությունների՝ սոցիալապես անապահով երիտասարդներ, սահմանամերձ գյուղերի երիտասարդներ, հաշմանդամություն ունեցող երիտասարդներ, փախստականներ, սփյուռքահայ երիտասարդներ, ծնողական խնամքից զրկված երիտասարդներ, մանկատների ու խնամքի հաստատությունների սաներ, և այլ տիպի հաստատությունների շահառուներ:

Ըստ կարիքների և հետաքրքրությունների՝ կրթական կարիքներ, զբաղվածություն, ձեռնարկատիրություն, կուսակցական երիտասարդություն, թաղային երիտասարդություն, մարզիկներ, արվեստագետներ, կրոնական խմբեր, առողջ ապրելակերպի շարժման անդամներ, հայրողյաց տների սաներ, ուսանողություն և այլն:

Ըստ աշխարհագրական դիրքի՝ Երևանի առանձին վարչական շրջանների երիտասարդություն, մարզաբնակ երիտասարդություն (գյուղաբնակ և փոքր քաղաքների երիտասարդություն):

Յուրաքանչյուր առանձին դեպքում, իր նպատակներից ելնելով, երիտասարդական կոնկրետ միջավայրի համար կարող է ընտրվել կոնկրետ թիրախային խումբ/խմբեր:

Շահառուների հետ աշխատելիս կարևոր է հաշվի առնել նաև, որ սովորող և աշխատող երիտասարդների կողքին առկա են մինչև 35 տարեկան չափատող և չսովորող երիտասարդներ, որոնց ներգրավումը կարող է առանձնահատուկ մոտեցման անհրաժեշտություն առաջացնել:

Չնայած այն հանգամանքին, որ երիտասարդական միջավայրի հիմնական թիրախային խումբը երիտասարդներն են, այն կարող է նաև հանդես գալ որպես համայնքային ռեսուրս կենտրոն համայնքի այլ տարիքային խմբերի համար:

Երիտասարդական միջավայրի **երկրորդային շահառուներ** են երիտասարդների ընտանիքի անդամները, երիտասարդների հետ կամ երիտասարդության ոլորտում աշխատող մասնագետները, ներառյալ՝ երիտասարդական ՔՀԿ-ների աշխատակիցները, կամավորները, փորձնականները, դպրոցի ուսուցիչները, վարչական աշխատակազմը, սոցիալական աշխատողներն ու հոգեբանները, ոլորտային հետազոտողները, առողջապահական հաստատությունների, իրավապահ մարմինների և հարակից այլ ոլորտների ներկայացուցիչները:

4

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ

Երիտասարդական կենտրոնը երիտասարդական աշխատանքի մեթոդաբանությամբ ու սկզբունքներով աշխատող երիտասարդական միջավայրն է, որն ունի համապատասխան աշխատակազմ, ֆիզիկական տարածք, նյութատեխնիկական միջոցներ, մատուցում է երիտասարդական ծառայություններ ու իրականացնում է երիտասարդական ծրագրեր:

Կենտրոնը կարող է հիմնվել թե՛ որպես առանձին կազմակերպարավական ձև ունեցող ինքնուրույն կառույց, թե՛ որպես այլ կազմակերպության ներքին կառուցվածքում գործող միավոր: Երկրորդ դեպքում հիմնադիր («գլխամասային») կազմակերպությունը հանդիսանալու է իր կողմից հիմնադրած կենտրոնի գործունեության պատասխանատուն:

Երիտասարդական կենտրոնը կարող է ստեղծվել պետության, կամ համայնքի, կամ քաղաքացիական հասարակության կառույցի կողմից, կամ նրանց միջև երկկողմ կամ բազմակողմ համագործակցությամբ:

Կենտրոնի կողմից իրականացվող գործառույթներ

Երիտասարդական կենտրոնի կողմից իրականացվող հիմնական գործառույթներն են՝

- Շահառուների իրազեկվածության մակարդակի բարձրացում, խորհրդատվություն և ուղղորդում.
- Կարողությունների բացահայտում ու շարունակական անձնային զարգացում.
- Երիտասարդների ժամանցի կազմակերպում.
- Կենտրոնի տարածքից, տեխնիկայից ու կրթական միջոցներից օգտվելու հնարավորության տրամադրում:

Այս բոլոր գործառույթներն ամբողջական գործընթացի փոխկապակցված և փոխլրացնող տարրեր են, որոնց համընթաց իրականացումը միևնույն կենտրոնում կարող է էականորեն պայմանավորել կենտրոնի առջև դրված նպատակների իրականացումը:

Մասնավորապես՝ երիտասարդական կենտրոնը կարող է հանդես գալ որպես «տեղեկատվական հարթակ», իսկ իրազեկվածության բարձրացմանն ուղղված միջոցառումները կարող են ոչ միայն իրազեկել երիտասարդներին իրենց առնչվող տարատեսակ ու բազմաբովանդակ պետական և ոչ պետական տեղական ու միջազգային ծրագրերի և հնարավորությունների մասին, այլև կարող են զարգացնել նոր գիտելիք ձեռք բերելու նրանց մոտիվացվածությունն ու կարողունակությունը: Իր հերթին, երիտասարդների հետաքրքրությունները և նախասիրությունները բավարարելուց զատ, ժամանցի գրագետ կազմակերպումը կարող է միջոց և խթան հանդիսանալ կենտրոնի գործունեության այլ կարևոր բաղադրիչներում երիտասարդների ներգրավման համար: Կենտրոնի կողմից իրականացվող կարողությունների բացահայտման և զարգացման ծրագրերը կարող են ներառել ոչ միայն փափուկ հմտություններ կամ աշխատաշուկայում երիտասարդների մրցունակության բարձրացման կամ սեփական գործ սկսելու գիտելիքներ ու հմտություններ, այլ նաև զարգացնել նրանց քաղաքացիական կարողունակությունը՝ զարգացնելով քննադատական մտածողությունը, տրամադրելով ակտիվ քաղաքացիության դրսևորման համար անհրաժեշտ գիտելիքներ, հմտություններ և արժեհամակարգ:

Վերոնշյալ գործառույթները կարող են իրականացվել կենտրոնահեն (կենտրոնի տարածքում իրականացվող աշխատանք) և արտակենտրոն (կենտրոնից դուրս շարժական և դեպի խոցելի

ու դժվար հասանելի երիտասարդը գնացող՝ աուֆրիչ աշխատանք) ձևով և ունենալ մեկանգամյա կամ պարբերական բնույթ:

Կենտրոնի կողմից տրամադրվող ծառայություններ

Երիտասարդական կենտրոնի գործառույթներն իրականացվում են հետևյալ հիմնական ծառայությունների տրամադրմամբ՝

- Իրագեցում՝ հանդիպումների և տեղեկատվական նյութերի միջոցով.
- Երիտասարդական համայնքների, այդ թվում՝ առցանց, ստեղծում, զարգացում.
- Խորհրդատվություն, ուղղորդում.
- Թեմատիկ աշխատարաններ և դասընթացներ.
- Քննարկումներ և խոսնակների հյուրընկալում.
- Կրթական և թեմատիկ ակումբներ.
- Ուսումնաճանաչողական այցեր.
- Էքսկուրսիաներ, արշավներ.
- Թեմատիկ և հանրային միջոցառումներ.
- Ժամանցային և ոչ-ֆորմալ միջոցառումներ.
- Համայնքային նախաձեռնություններ, ծրագրեր.
- Կամավորական աշխատանքի կազմակերպում, մենթորություն.
- Չկազմակերպված ժամանց և աշխատանքային տարածքի տրամադրում:

Գործառույթներից բխող ծառայությունները, երիտասարդների կարիքներից ու գործունեության նպատակներից ելնելով, կարող են տրամադրվել և՛ անհատական, և՛ խմբային երիտասարդական աշխատանքի տեսքով:

Երիտասարդական կենտրոնն իր գործունեության մեջ երիտասարդների ներգրավման համար կարող է կիրառել մի շարք գործիքներ, ինչպիսիք են կրթական հաստատությունների հետ շարունակական կապը, ՏԻՄ կառույցներում առկա տվյալները, սոցիալական ցանցերը, ՉԼՄ-ները, տեղում գործող քաղաքացիական հասարակության կառույցների, այդ թվում և համայնքային նախաձեռնող խմբերի հետ համագործակցությունը և այլն:

Քանի որ երիտասարդական կենտրոնը պետք է ապահովի նաև չաշխատող, չսովորող, կյանքի դժվար իրավիճակներում գտնվող երիտասարդների, այդ թվում և տարբեր ճգնաժամերից (ռազմական գործողություններ, տեղահանություն, բնական աղետներ, համավարակներ և այլն) տուժած, ազդված երիտասարդների ներգրավվածությունը, ուստի առաջարկվում է համագործակցել համայնքում գործող պետական և ոչ պետական կառույցների, ինչպես նաև միջազգային կազմակերպությունների հետ:

Կենտրոնը որպես հարթակ կարող է ծառայել նաև թեմատիկ քննարկումների, սեմինարների, դասընթացների անցկացման համար, որոնք ուղղված են երիտասարդների հետ աշխատող մասնագետների և ոլորտով հետաքրքրվող անձանց կարողությունների զարգացմանը:

Կենտրոնի տարածքում՝ շենքի ներսում և բակում, յուրաքանչյուր այցելուի և շահառուի անվտանգության ապահովումը կենտրոնի առաջնային խնդիր-գործառնություններից է: Տարածքի ապահովությունը երաշխավորելու համար պետք է ձեռնարկվեն հետևյալ նվազագույն միջոցները՝

- Կենտրոնի շենքերի և բակի տարածքում պետք է ապահովվի (տեսա)հսկում, որի մասին այցելուները պետք է իրազեկվեն համապատասխան ցուցանակների միջոցով: Կենտրոնը գործարկող կառույցը տեսագրում կարող է իրականացնել միայն անվտանգության ապահովման նպատակով: Տեսագրությունները կարող են պահպանվել, մշակվել, ինչպես նաև փոխանցվել երրորդ անձանց բացառապես ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված կարգով:
- Կենտրոնը պետք է ունենա պետական լիազոր մարմնի սահմանած չափորոշիչներին համապատասխանող՝ արտակարգ իրավիճակներին դիմակայելու միջոցներ և անվտանգության ծրագիր, որի հավելված պետք է կազմի նաև կենտրոնի տարածքում փակցված տարհանման պլան-սխեման:

Կենտրոնի ռեսուրսներ

Կենտրոնի նյութատեխնիկական ռեսուրսներ.

Երիտասարդական կենտրոնն իր առջև դրված նպատակներին հասնելու համար պետք է ունենա ապահով և բարենպաստ շենքային պայմաններ, գրավիչ ներքին հարդարում, տեխնիկական հագեցվածություն, համացանցի հասանելիություն և հարակից բակային տարածք: Այն պետք է համապատասխանի ֆիզիկական սահմանափակումներ ունեցող երիտասարդների կարիքներին: Երիտասարդական կենտրոնի աշխատանքային պայմանները պետք է հարմար լինեն գործունեության տարբեր ձևաչափերի, դասընթացների ոչ ֆորմալ մեթոդաբանության, ինչպես նաև սեմինարների և կոնֆերանսների համար:

Կենտրոնում պետք է ապահովված լինի դրական, հարմարավետ և ջերմ մթնոլորտ ոչ ֆորմալ կրթության կազմակերպման, ինքնուրույն և խմբային գործունեության կազմակերպման համար:

Հայաստանյան առկա փորձից ելնելով՝ ցանկալի է, որ երիտասարդական կենտրոնն ունենա 100 քմ-ից ավել մակերես, որտեղ պետք է լինի ինչպես ընդարձակ տարածք միջոցառումների համար, այնպես էլ առանձնացված սենյակներ, որոնք շահագործվելու են և՛ անհատական, և՛ թիմային աշխատանքների համար:

Առաջարկվում է շինությունում նախատեսել հետևյալ բաժինները.

Դասընթացների, սեմինարների սենյակ. այն կարող է լինել ընդարձակ տարածք՝ ապահովված գույքով (աթոռներ, սեղաններ, մեծ էկրան): Սրահը պետք է հարմարեցված լինի ինչպես տարբեր դասընթացներ և սեմինարներ անցկացնելու, այնպես էլ կինոդիտումներ կազմակերպելու համար:

Աշխատանքային սենյակ. այս սենյակը կարող է լինել «լուռ գոտի» այն երիտասարդների համար, ովքեր օգտագործելու են տարածքը սովորելու կամ աշխատելու նպատակով: Սենյակում պետք է լինեն համակարգիչներ՝ համացանցի մշտական հասանելիությամբ:

Գրադարան. պետք է հագեցած լինի ինչպես բոլոր շահառուներին հասանելի ֆիզիկական թարմացվող գրաֆոնդով, այնպես էլ էլեկտրոնային ռեսուրսներով:

Ժամանցի սենյակ. պետք է նախատեսվի տարատեսակ խաղերի կազմակերպման համար՝ հազեցած սեղանի և ինտելեկտուալ խաղերով, հնարավորության դեպքում, նաև խաղային էլեկտրոնային տեխնիկայով:

Վարչական սենյակ. պետք է նախատեսվի կենտրոնի աշխատակիցների համար՝ հազեցած լինելով առնվազն մեկ համակարգչով, կահույքով՝ սեղան, աթոռ, կողպվող պահարան (կենտրոնի փաստաթղթերի և արժեքավոր իրերի պահպանման համար):

Խոհանոց և սանհանգույց. սրանք պետք է հասանելի լինեն ինչպես աշխատակիցների համար, այնպես էլ երիտասարդական միջավայրից օգտվող այլ երիտասարդների համար:

Կենտրոնի աշխատակազմ.

Կենտրոնի գործունեության կազմակերպման, միջոցառումների իրականացման, երիտասարդների հետ տարվող աշխատանքների կատարման համար առաջնային է արհեստավարժ և նվիրված աշխատակազմի առկայությունը:

Առաջարկվում է ունենալ հիմնական աշխատակազմ՝ ի դեմս կենտրոնի պատասխանատուի (ղեկավարի / համակարգողի) ու երիտասարդական աշխատողների, ինչպես նաև կամավորներ և փորձնակներ՝ ի դեմս համայնքի ակտիվ երիտասարդների:

Պարտադիր է ունենալ առնվազն մեկ, իսկ հնարավորության դեպքում երկու և ավելի մշտապես վճարվող երիտասարդական աշխատող, որոնք իրենց գործունեությունը սկսելուց առաջ անցած կլինեն համապատասխան վերապատրաստում և փորձաշրջան:

Երիտասարդական աշխատողները մասնագիտական կրթություն ստացած և/կամ վերապատրաստված աշխատակիցներ են, որոնք պետք է հետևեն կենտրոնի կողմից սահմանված մասնագիտական վարքագծի կանոններին և որակի չափանիշներին: Նրանք կարող են իրականացնել անհատական և խմբային երիտասարդական աշխատանքի տարբեր ձևեր ինչպես կենտրոնում, այնպես էլ կենտրոնի տարածքից դուրս: Երիտասարդական աշխատողները պատասխանատու են՝

- կենտրոնի ամենօրյա աշխատանքների կազմակերպման համար.
- կենտրոնում ապահով, ոչ խտրական, դրական ու կառուցողական միջավայրի ստեղծման ու պահպանման համար.
- տվյալ համայնքի երիտասարդների կարիքների բացահայտման, գնահատման և դրանց արձագանքելու անհրաժեշտ միջոցների մշակման համար.
- երիտասարդների ներգրավման, համախմբման և ինքնակազմակերպման գործընթացի ֆասիլիտացման / համակարգման համար.
- առկա ծրագրերի ու հնարավորությունների վերաբերյալ կենտրոնի երիտասարդների իրազեկության բաժրացման համար.
- խորհրդատվությունների, ուղղորդումների համար.
- կարողությունների զարգացման, մշակութային, մարզական, ժամանցային և այլ միջոցառումների պլանավորման ու իրականացման համար.

- կենտրոնի գործունեության տեսանելիության համար.
- կենտրոնի կամավորների աշխատանքների համակարգման համար.
- կենտրոնի գործունեության ապահովման նպատակով ֆոնդահայթայթմանն աջակցելու համար.
- պետական և ոչ պետական կազմակերպությունների հետ համագործակցության ծավալման համար.
- գործողությունների պլաններով նախատեսված այլ աշխատանքների իրականացման համար.
- կենտրոնի գործառույթների վերաբերյալ միջանկյալ և տարեկան վերջնական հաշվետվությունների կազմման և ներկայացման համար:

Վերոնշյալ աշխատանքներին կարող են ներգրավվել նաև կամավորներն ու փորձնակները:

Անձնակազմից մեկը պետք է պատասխանատվություն կրի կենտրոնի գործունեության ղեկավարման և վարչական գործերի համակարգման համար:

Բոլոր աշխատակիցները, ներառյալ նաև փորձնակներն ու կամավորները, պետք է իրազեկ լինեն երիտասարդների հետ աշխատանքների կազմակերպման սկզբունքներին և վարքագծի կանոններին:

Աշխատանքային օրերին՝ երիտասարդական աշխատանքի ծառայությունների տրամադրման ժամերի ընթացքում, կենտրոնում պետք է մշտապես ներկա լինի երկու երիտասարդական աշխատող (հաստիքային մեկ աշխատող ունենալու դեպքում երկրորդ անձը կարող է լինել կամավոր կամ փորձնակ), որոնք երիտասարդներին պետք է ծանոթացնեն կենտրոնում առկա ծառայություններին, կենտրոնից ու ծառայություններից օգտվելու կարգին, ուղղորդեն նրանց և ապահովեն ծառայությունների որակյալ տրամադրումը:

Մեթոդաբանություն ու պլանավորում

Կենտրոնը, հաշվի առնելով իր առաջնային շահառու խմբ(եր)ի առանձնահատկությունները, պետք է ունենա երիտասարդական աշխատանքի կազմակերպման մեթոդաբանություն, որը կապահովի երիտասարդների ակտիվ մասնակցությունը կենտրոնի ծրագրերի մշակման, իրականացման, մշտադիտարկման և գնահատման գործընթացում, և հիմնված կլինի ոչ ֆորմալ կրթության արժեքների, մոտեցումների ու գործիքակազմի վրա:

Աշխատանքի կազմակերպման, վերահսկման ու արդյունավետության գնահատման համար կենտրոնը պետք է ունենա գործունեության տարեկան կամ կիսամյակային պլան՝ յուրաքանչյուր գործողության կամ ծրագրի համար առանձնացված չափելի ցուցիչներով, ստուգման միջոցներով, սահմանված ժամկետներով, պարբերականությամբ, պատասխանատուներով ու անհրաժեշտ ռեսուրսներով:

Կենտրոնի գործունեությունը պետք է լինի պարբերական ու կանխատեսելի՝ ունենալով հստակ սահմանված շաբաթական կամ ամսական ժամատախտակ, որի ցանկացած փոփոխության մասին շահառու երիտասարդները պետք է տեղեկացվեն պատշաճ կերպով: Նախընտրելի է, որ կենտրոնը բաց լինի հնարավորինս երկար՝ տարբեր օրերի երիտասարդներին տրամադրելով շաբաթական միջինում 20 ժամ ծառայություն: Երիտասարդական կենտրոնի աշխատանքային

Ժամերը կարող են տարբեր լինել, բայց առաջարկվում է, որ դրանք չսահմանափակվեն ստանդարտ աշխատանքային օրացույցով և ժամային գրաֆիկով՝ սովորող և աշխատող երիտասարդների ներգրավվածությունը բարձրացնելու նպատակով:

Կենտրոնի տարածքն ու ռեսուրսները կարող են օգտագործվել սոցիալական ձեռնարկատիրության նպատակներով, ինչպես նաև տրամադրվել այլ անձանց և կազմակերպությունների՝ մասնագիտական դասընթացներ և հանդիպումներ անցկացնելու համար: Հյուրընկալվող միջոցառումները պետք է բխեն կենտրոնի գործունեության նպատակներից ու սկզբունքներից և կազմակերպվեն կենտրոնի տարածքից և ծառայություններից օգտվելու կանոններին համաձայն: Կենտրոնի տարածքն ու ռեսուրսները կարող են տրամադրվել ինչպես անվճար, այնպես էլ վճարովի հիմունքներով:

5

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ՏԱՐԱԾՔ

Երիտասարդական տարածքը երիտասարդական աշխատանքի սկզբունքներով գործող երիտասարդական միջավայրն է, որն ունի անվտանգ ու գրավիչ ֆիզիկական տարածք, նյութատեխնիկական միջոցներ, ակտիվորեն աջակցում ու նպաստում է երիտասարդության գործունեությանը՝ ապահովելով բավարար պայմաններ ու հնարավորություններ:

Երիտասարդական տարածքը կարող է ստեղծվել պետության կամ համայնքի, կամ քաղաքացիական հասարակության կառույցի կողմից, կամ նրանց միջև երկկողմ կամ բազմակողմ համագործակցությամբ: Կարող է չունենալ իրավական կարգավիճակ և գործել հանրային նշանակության որևէ վայրում: Կարող է տեղակայված լինել ինչպես միայն իր համար նախատեսված վայրում, այնպես էլ՝ պետական, համայնքային, ՔՀԿ կամ մասնավոր կազմակերպության որևէ գործող տարածքում:

Սովորաբար, այս տարածքներն ապահով, գրավիչ, ներառող ու մատչելի միջավայր են, որտեղ դեռահասներն ու երիտասարդները գտնում են ոգեշնչում, ստեղծագործելու, գիտելիքներ ու հմտություններ ձեռք բերելու, շփվելու, խաղալու ու զվարճանալու հնարավորություններ: Երիտասարդական տարածքները զերծ են բոլոր տեսակի բռնություններից, ակոհուլից, թմրանյութերից և այլ բացասական գործոններից: Սովորաբար երիտասարդներն այս տարածքներն իրենցն են համարում, իրենք են այստեղ որոշումներ կայացնում, ինքնակազմակերպվում ու գործողություններ իրականացնում:

Տարածքի հնարավոր գործառույթներ

Երիտասարդական տարածքի կողմից իրականացվող հիմնական գործառույթներն են՝

1. Երիտասարդների ինքնազարգացման և ժամանցի համար միջավայրի ապահովում, տարածքի, նյութատեխնիկական ու կրթական միջոցներից օգտվելու հնարավորության տրամադրում.
2. Երիտասարդների գաղափարների, նախաձեռնությունների իրականացման համար միջավայրի ապահովում.
3. Երիտասարդական ծրագրերի, միջոցառումների կազմակերպում և/կամ տեղայնացում:

Վերոնշյալ գործառույթների տեսանկյունից այս տարածքները, հաճախ, ներկայանում են որպես երիտասարդական ռեսուրս կենտրոն և հարթակ: Գործառույթները կարող են ունենալ **մեկանգամյա կամ պարբերական բնույթ**:

Տարածքի կողմից տրամադրվող հնարավորություններ

Երիտասարդական տարածքի գործառույթներն իրականացվում է հետևյալ հիմնական ձևերով՝

- Ինքնակրթվելու, հմտանալու, ստեղծագործելու, զվարճանալու ու խաղալու համար երիտասարդներին աշխատանքային ու ժամանցային տարածքների, նյութերի ու տեխնիկական միջոցների տրամադրում.
- Իրազեկում, խորհրդատվություն, ուղղորդում.
- Երիտասարդական համայնքների, այդ թվում՝ առցանց, ստեղծում, զարգացում.

- Գաղափարների, նախաձեռնությունների, միջոցառումների իրականացման համար երիտասարդներին ռեսուրսների ու աջակցության տրամադրում.
- Երիտասարդների ներգրավմամբ տարատեսակ ծրագրերի, միջոցառումների, դասընթացների, հանդիպումների, հավաքների կազմակերպում և իրականացում.
- Համայնքային խմբերին, երիտասարդների հետ աշխատող մասնագետներին, երիտասարդական ՔՀԿ-ներին, պետական, ՏԻՄ և մասնավոր կառույցներին իր տարածքում՝ իր նպատակներին համահունչ ծրագրեր, միջոցառումներ, դասընթացներ, հանդիպումներ, հավաքներ կազմակերպելու ու իրականացնելու հնարավորության տրամադրում:

Տարածքում՝ շինություն(ներ)ում, բացօթյա հատվածում անվտանգության ապահովումը տարածքի կազմակերպչի առաջնային խնդիր-գործառույթներից է:

Տարածքի ապահովությունը երաշխավորելու համար պետք է ձեռնարկվեն հետևյալ նվազագույն միջոցները՝

- Տարածքը պետք է ունենա շահագործման կանոններ և ընթացակարգ, որի վերահսկումը պետք է իրականացնի տարածքի կազմակերպիչը,
- Տարածքում պետք է ապահովվի (տեսա)հսկում, որի մասին այցելուները պետք է իրազեկվեն համապատասխան ցուցանակների միջոցով: Տարածքը գործարկող կառույցը տեսագրում կարող է իրականացնել միայն անվտանգության ապահովման նպատակով: Տեսագրությունները կարող են պահպանվել, մշակվել, ինչպես նաև փոխանցվել երրորդ անձանց բացառապես ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված կարգով:
- Տարածքը պետք է ունենա պետական լիազոր մարմնի սահմանած չափորոշիչներին համապատասխանող՝ արտակարգ իրավիճակներին դիմակայելու միջոցներ, որի հավելված պետք է կազմի նաև համապատասխան տեղերում փակցված տարհանման պլան-սխեման:

Տարածքի ռեսուրսներ

Տարածքի նյութատեխնիկական ռեսուրսներ.

Երիտասարդական տարածքն իր առջև դրված նպատակներին հասնելու համար պետք է ունենա ապահով և բարենպաստ շենքային պայմաններ, գրավիչ ներքին հարդարում, տեխնիկական հագեցվածություն, համացանցի հասանելիություն (ցանկալի է՝ առանձնացված մուտքով և հարակից բակային տարածքով): Այն պետք է համապատասխանի հաշմանդամություն ունեցող երիտասարդների կարիքներին: Երիտասարդական տարածքի աշխատանքային պայմանները պետք է հարմար լինեն գործունեության տարբեր ձևաչափերի համար: Այստեղ պետք է լինի ընդարձակ տարածք ինչպես միջոցառումների համար, այնպես էլ անհատական և խմբային գործունեության համար:

Առաջարկվում է շինությունում նախատեսել նվազագույն հետևյալ բաժինները՝

Ընդարձակ սենյակ. այն կարող է լինել բաց տարածք՝ ապահովված կահույքով (աթոռներ, սեղաններ, պահարաններ, գրադարակ և այլն): Սրահը պետք է հարմարեցված լինի ինչպես տարբեր դասընթացներ և սեմինարներ անցկացնելու, այնպես էլ կինոդիտումներ, տարատեսակ խաղեր կազմակերպելու համար: Սենյակում կարող են լինել մեծ էկրան, համակարգիչներ՝ համացանցի մշտական հասանելիությամբ, տպիչ, սեղանի ու ինտելեկտուալ խաղեր,

հնարավորության դեպքում նաև խաղային էլեկտրոնային տեխնիկա և այլն:

Տարածքի որևէ տեսանելի հատվածում պարտադիր պետք է լինի ժամատախտակ (ցանկալի է նաև առցանց տարբերակով), որը պետք է տարածքի գործունեությանը համապատասխան անընդհատ թարմացվի:

Գրադարան. ցանկալի է, որ հազեցած լինի ինչպես բոլոր շահառուներին հասանելի ֆիզիկական թարմացվող գրաֆոնդով, այնպես էլ էլեկտրոնային ռեսուրսներով:

Խոհանոցային հատված և սանհանգույց. սրանք պետք է ապահովված լինեն նվազագույն գույքով ու տեխնիկայով, հարմարեցված լինեն հաշմանդամություն ունեցող անձանց համար, և ազատ հասանելի լինեն երիտասարդական տարածքից օգտվող երիտասարդների ու հյուրերի համար:

Տարածքի աշխատակազմ.

Պետք է լինի առնվազն մեկ աշխատակից՝ տարածքի պատասխանատու / համակարգող, ով պարտադիր չէ, որ մշտապես գտնվի տարածքում: Տարածքի պատասխանատուի / համակարգողի աշխատանքային պարտականությունները պետք է սահմանված լինեն տարածքը գործարկող կառույցի հետ կնքված վճարովի կամ կամավոր աշխատանքի պայմանագրով:

Երիտասարդական տարածքի պատասխանատուն (համակարգողը) պատասխանատու է՝

- տարածքի ամենօրյա հասանելիության ապահովման համար.
- տարածքում ապահով, ոչ-խտրական, դրական ու կառուցողական միջավայրի ստեղծման ու պահպանման համար.
- երիտասարդների ներգրավման, համախմբման և ինքնակազմակերպման գործընթացի ֆասիլիտացման համար.
- երիտասարդության հարցերին առնչվող տեղեկությունների հավաքագրման ու տրամադրման, խորհրդատվության ու ուղղորդման համար.
- կարողությունների զարգացման, մշակութային, մարզական, ժամանցային և այլ միջոցառումների պլանավորման և իրականացման համար.
- տարածքի կամավորների ու փորձնականների աշխատանքների համակարգման համար.
- պետական և ոչ պետական կազմակերպությունների հետ համագործակցության ծավալման համար.
- տարածքի գործունեության տեսանելիության ու հաշվետվողականության համար:

Վերոնշյալ աշխատանքներին կարող են ներգրավվել նաև կամավորներ ու փորձնականներ:

Խիստ ցանկալի է, որ տարածքի պատասխանատուն (համակարգողը) վերապատրաստված լինի որպես երիտասարդական աշխատող: Տարածքի պատասխանատուն (համակարգողը), ինչպես նաև փորձնականներն ու կամավորները պետք է իրազեկ լինեն երիտասարդների հետ աշխատանքների կազմակերպման սկզբունքներին և վարքագծի կանոններին:

Մեթոդաբանություն ու պլանավորում

Տարածքի գործունեության կազմակերպումն ու մեթոդաբանությունը բխում են տվյալ համայնքի կողմից սահմանած երիտասարդական քաղաքականության առաջնահերթություններից, շահառու խմբ(եր)ի առանձնահատկություններից, համայնքում երիտասարդներին հասանելի այլ հնարավորություններից, որոնք պետք է լրացնի տարածքը:

Անկախ տարածքի աշխատանքների կազմակերպման առանձնահատկություններից, դրա գործունեությունը պետք է հիմնված լինի երիտասարդական աշխատանքի արժեքների ու սկզբունքների վրա, ապահովի երիտասարդների ակտիվ մասնակցությունը տարածքի գործարկման, ծրագրերի ու միջոցառումների մշակման, իրականացման, մշտադիտարկման և գնահատման մեջ, և հիմնված ոչ ֆորմալ կրթության արժեքների, մոտեցումների ու գործիքակազմի վրա:

Աշխատանքների կազմակերպման, վերահսկման ու արդյունավետության գնահատման համար տարածքը պետք է ունենա գործունեության տարեկան կամ կիսամյակային պլան և բյուջե: Յուրաքանչյուր գործողության կամ ծրագրի իրականացումից առաջ պետք է սահմանվեն հստակ արդյունքներ՝ առանձնացված չափելի ցուցիչներով ու ստուգման միջոցներով, սահմանվեն ժամկետներ կամ պարբերականություն, պատասխանատուներ ու անհրաժեշտ ռեսուրսներ: Սակայն պլանավորումը և ցուցիչները պետք է լինեն հնարավորինս ճկուն՝ հաշվի առնելով այն, որ գործողությունների ու ծրագրերի կազմակերպումն ու բովանդակությունը կախված է լինելու շահառու երիտասարդների առաջարկներից, նախաձեռնություններից կամ այլ շահագրգիռ կողմերի ու դերակատարների հետ հնարավոր համագործակցություններից:

Տարածքի գործունեությունը պետք է լինի թափանցիկ ու կանխատեսելի՝ համաձայն ժամանակացույցի, որը տպագիր կամ էլեկտրոնային տեսքով և շահառուների համար հասկանալի ու մատչելի լեզվով պետք է ներառի տեղեկատվություն ընթացիկ ծրագրերի կամ գործողությունների մասին, սահմանի տարածքից օգտվելու համար ազատ ժամերը, տարածքից օգտվելու կարգը, կանոնները և այլն:

Տարածքը պետք է հնարավոր լինի բացել ու օգտագործել շաբաթվա տարբեր օրերի ու օրվա տարբեր ժամերի: Այն չպետք է սահմանափակվի ստանդարտ աշխատանքային օրացույցով և ժամային գրաֆիկով՝ սովորող և աշխատող երիտասարդների ներգրավվածությունը բարձրացնելու նպատակով: Երիտասարդները պետք է հնարավորություն ունենան նաև ինքնուրույն մուտք գործելու տարածք և ինքնակազմակերպելու իրենց գործունեությունը: Այդ նպատակով պետք է նախապես սահմանված լինեն տարածքի մուտքի և ելքի հստակ պայմաններ ու կանոններ, պետք է վարվի տարածքի մուտքի բանալիների օգտագործման հաշվառում:

Տարածքն ու ռեսուրսները կարող են օգտագործվել նաև սոցիալական ձեռնարկատիրության նպատակներով, ինչպես նաև տրամադրվել այլ անձանց և կազմակերպությունների՝ մասնագիտական դասընթացներ և հանդիպումներ անցկացնելու համար՝ ինչպես անվճար, այնպես էլ վճարովի հիմունքներով: Հյուրընկալվող միջոցառումները պետք է բխեն տարածքի գործունեության նպատակներից ու սկզբունքներից և կազմակերպվեն տարածքից օգտվելու կանոններին համաձայն:

6

ՏՎՅԱԼՆԵՐԻ ՀԱՎԱՔԱԳՐՈՒՄ, ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ԼՈՒՍԱԲԱՆՈՒՄ

Երիտասարդական միջավայրի գործունեության արդյունավետության բարձրացման նպատակով անհրաժեշտ է ապահովել տվյալների պարբերական հավաքագրում ու աշխատանքի որակի մշտադիտարկում:

Տվյալների հավաքագրումն ու կառավարումը պետք է իրականացվեն ՀՀ օրենսդրությանն ու տվյալ միջավայրը գործարկող կառույցի ներքին քաղաքականություններին համապատասխան և այդ կառույցի անմիջական հսկողությամբ:

Միջավայրն ի սկզբանե պետք է իր համար մշակի տվյալների հավաքագրման հատուկ համակարգ, որը պետք է նախանշի հաճախող երիտասարդների տվյալների հավաքագրման մեթոդները և գործիքները, ինչպես նաև տվյալների մշակման, գաղտնիության ու պահպանման մեխանիզմները: Հավաքագրված տվյալները պետք է մշակվեն ու օգտագործվեն միայն միջավայրի գործունեության շրջանակներում՝ բացառապես տվյալների հավաքագրման համակարգում նշված նպատակների սահմաններում:

Միջավայր այցելող մինչև 16 տարեկան անչափահասների համար պետք է սահմանվի հատուկ աշխատանքային կանոնակարգ: Կենտրոնների դեպքում՝ անչափահաս երիտասարդի մուտքը կենտրոն հնարավոր է ծնողի կամ խնամակալի գրավոր համաձայնությամբ:

Տվյալների հավաքագրումն ունի մի քանի նպատակ՝ հնարավորինս մեծ դրական ազդեցություն ունենալ երիտասարդների զարգացման վրա, և համոզված լինել, որ իրականացվող ծրագրերը արդյունավետ են ու համապատասխանում են երիտասարդների կարիքներին:

Տվյալների հավաքագրումն իրականացվում է հետևյալ փուլերով՝

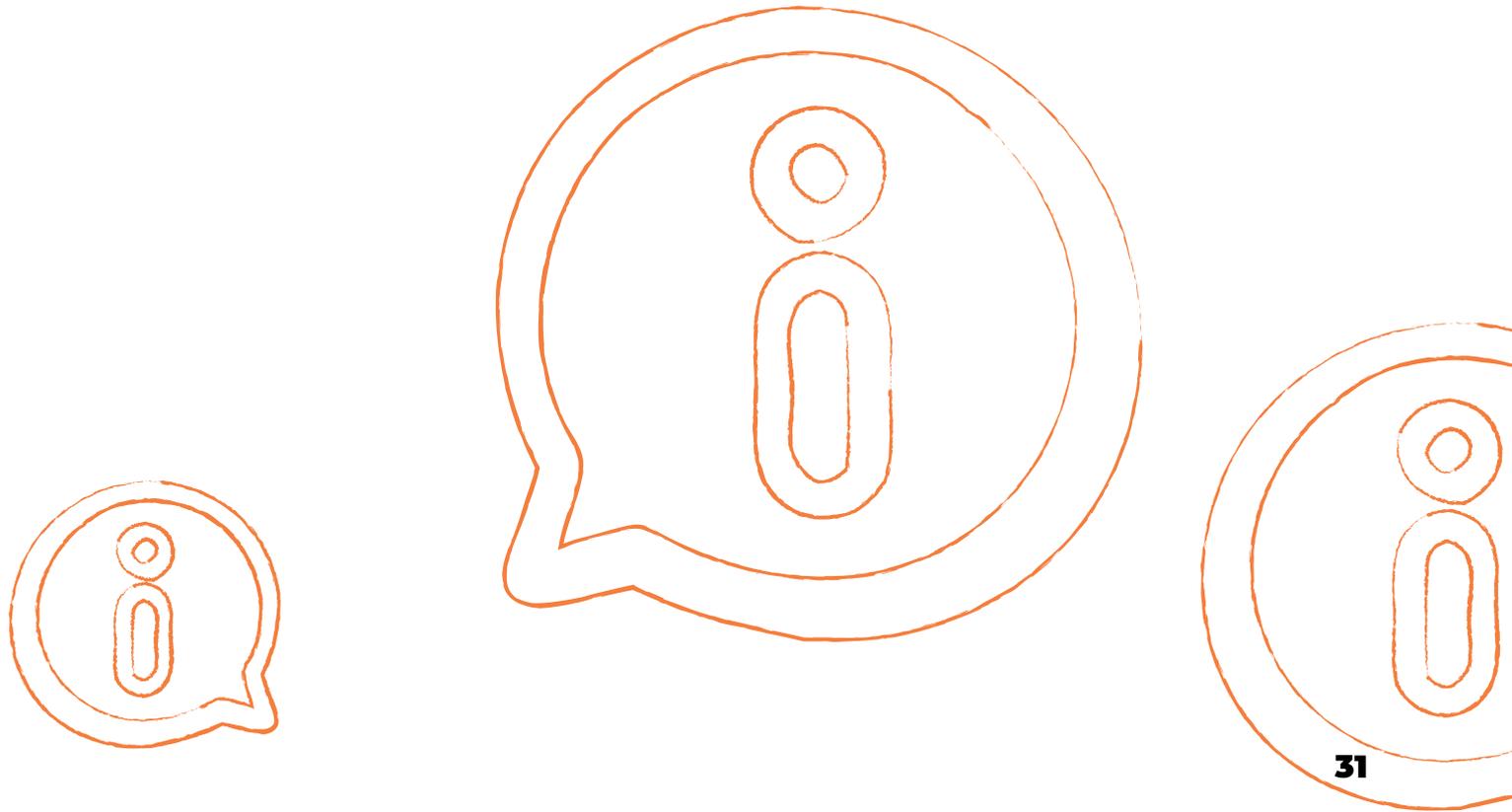
- Երիտասարդության կարիքների (այդ թվում՝ հնարավորությունների, ակնկալիքների ու ձգտումների) գնահատում՝ հարցումների, ֆոկլոր-խմբային քննարկումների և հանրային հարցման այլ միջոցներով հստակ պարզել տեղի երիտասարդների կարիքները և տվյալ համայնքի առանձնահատկությունները:
- Մեթոդաբանության մշակում՝ կարիքների գնահատման հիման վրա նախատեսվող միջոցառումների ու ծրագրերի բովանդակության մեթոդաբանություն:
- Առանցքային ցուցիչների սահմանում՝ մշակված մեթոդաբանության հիման վրա միջավայրը սահմանում է տարեկան կատարողականի ցուցիչներ: Պարտադիր ցուցանիշներ են՝
 - ա) տարեկան պասիվ շահառուների քանակ (տարեկան պասիվ շահառուներն են այն երիտասարդները, որոնք վերջին մեկ տարվա ընթացքում մասնակցել են երիտասարդական միջավայրի մինչև որոշակի թվով նախաձեռնություններին),
 - բ) տարեկան ակտիվ մասնակից շահառուների քանակ (տարեկան ակտիվ շահառուներն են տարեկան կտրվածքով որոշակի ինտենսիվությամբ միջավայր այցելած երիտասարդները),
 - գ) միջավայրի գործունեության ուղղություններով տարեկան միջոցառումների քանակը,
 - դ) որակային աճի ցուցանիշները, որոնք չափվում են մուտքային և ելքային հարցումների միջոցով:
- Առանցքային կատարողականի ցուցանիշները պետք է մշակել՝ հաշվի առնելով տվյալ համայնքում երիտասարդների քանակը, երիտասարդների նախնական ակտիվությունը, տվյալ համայնքի աշխարհագրական դիրքը, բնորոշ հատկանիշները, սոցիալ-տնտեսական վիճակը և այլ էական առանձնահատկությունները:

- Որակի ընթացիկ գնահատում՝ սա արվում է չափելու համար իրականացվող ծրագրերի արդյունավետությունը և դրանց ազդեցությունը մասնակից երիտասարդների վրա: Այդ նպատակով պետք է իրականացնել հարցումներ և հարցազրույցներ: Յուրաքանչյուր շահառուի հետ պետք է իրականացվի 3 հարցազրույց կամ հարցում՝ ա) մուտքային հարցումներ, որով պետք է չափել երիտասարդի կարողությունները և գիտելիքները ծրագրերին մասնակցություն ունենալուց առաջ, բ) ընթացիկ հարցումներ, որի նպատակը երիտասարդի ընթացիկ առաջընթացի գնահատումն է, գ) ելքային հարցումներ, որոնք իրականացվում են երիտասարդի հետ աշխատանքներ իրականացնելուց և նրան նախաձեռնություններում ներգրավելուց հետո: Այս հարցման նպատակն է պարզել միջավայրի աշխատանքի արդյունքը և ազդեցությունը երիտասարդի զարգացման վրա: Նախաձեռնությունը համարվում է հաջողված, եթե ելքային հարցման արդյունքը մուտքային հարցման արդյունքից մեծ է մեկով:
- Մշտադիտարկում և գնահատում՝ մշտադիտարկման շրջանակում երիտասարդական միջավայրը պատրաստում է հաշվետվություններ (որակական և քանակական տվյալների ներգրավմամբ) միջավայրի ընդհանուր գործունեության, ընթացիկ նախաձեռնությունների և դրանց արդյունքների վերաբերյալ, ինչպես նաև վերլուծական տվյալներ համայնքի երիտասարդության վերաբերյալ:

Երիտասարդական միջավայրն՝ իր գործունեության լուսաբանման և հանրայնացման նպատակներով կարող է հրապարակումներ կատարել թերթերում, թռուցիկներում, սոցցանցերում, կայքերում և այլ տպագիր ու թվային միջոցներում:

Հրապարակումներում կարող են օգտագործվել երիտասարդների և այցելուների լուսանկարներ ու նրանց մասնակցությամբ տեսանյութեր, ինչպես նաև շահառուներից հավաքագրված տվյալներ՝ ընդհանրացված, անանուն կերպով:

Երիտասարդների կողմից հաճախումների, իսկ այցելուների կողմից գրանցման թերթիկների լրացումը համարվում է որպես լուսաբանման վերաբերյալ պատշաճ իրազեկման գործողություն, իսկ դրանք լրացնելիս համապատասխան դաշտում նշումն անելու փաստը՝ լուսաբանման պայմանի հետ համաձայնություն:

7

ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ
ԿԱՅՈՒՆՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ
ՇԱՐՈՒՆԱԿԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

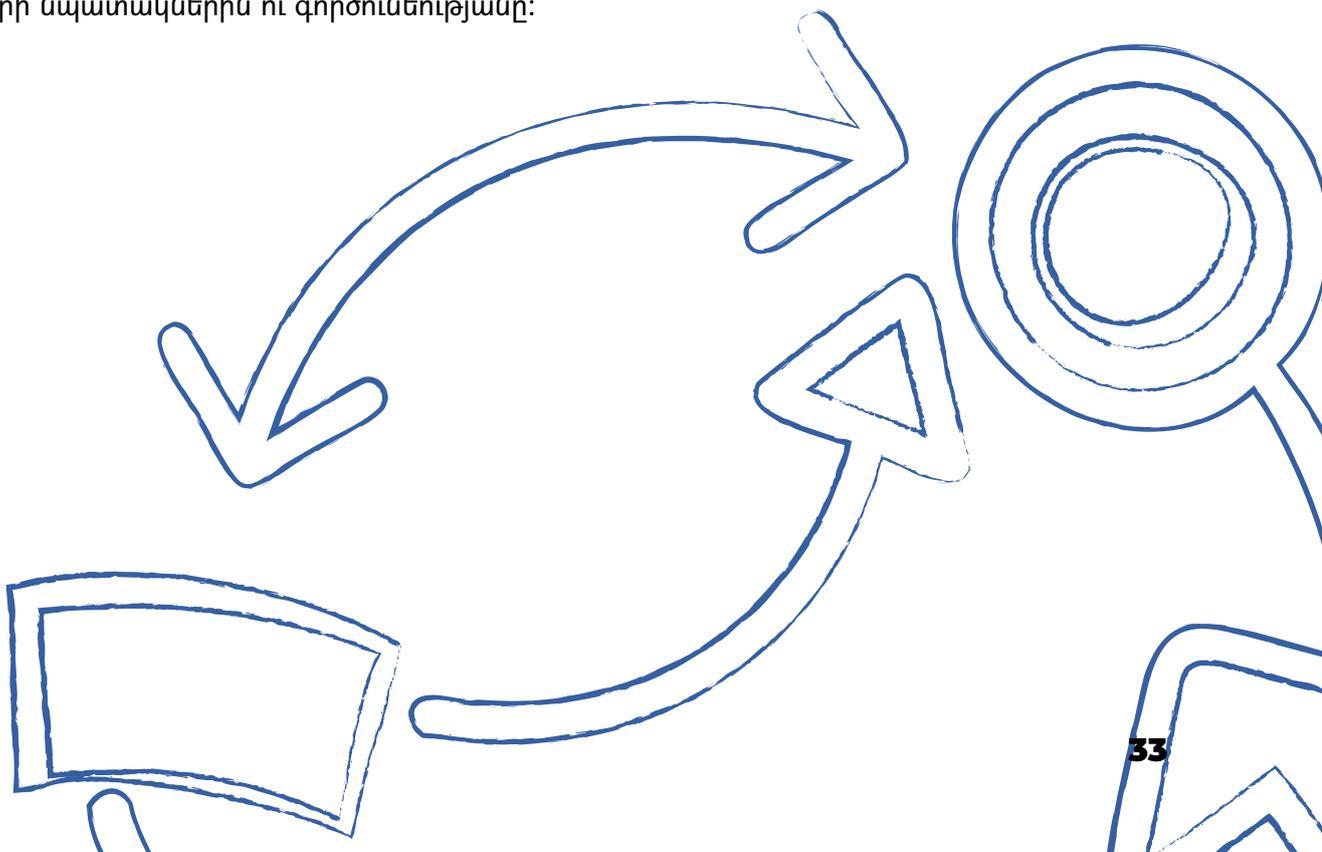
Երիտասարդական միջավայրի գործունեության հաջողության և գործարկման ծախսարդյունավետության առանցքային պայման է առավելագույն թվով երիտասարդների ներգրավումը, ինչն ինքնին ենթադրում է, որ երիտասարդական միջավայրը պետք է բաց և հասանելի լինի տվյալ համայնքի բոլոր երիտասարդների համար՝ մատուցելով առավելագույն թվով անվճար ծառայություններ: Այս հանգամանքը կարող է խնդրահարույց լինել, քանի որ երկարաժամկետ կտրվածքով իր գործունեության ապահովման համար միջավայրը կարիք է ունենալու ֆինանսական հոսքերի ապահովման:

Այս առումով ցանկալի է, որպեսզի երիտասարդական միջավայրն ունենա պետական, կամ համայնքային ֆինանսավորում, կամ գործի սոցիալական ձեռնարկատիրության մոդելով, որպեսզի ապահովվի կայուն ֆինանսական միջոցներ:

Միաժամանակ ցանկալի է, որպեսզի՝

- այն ունենա աշխատակազմ, որն ունի անհրաժեշտ գիտելիքներ ու փորձառություն հանրային և մասնավոր ոլորտների կառույցներից և անհատներից ֆինանսական միջոցների շարունակական ներգրավման համար, այդ թվում և տարբեր պետական դրամաշնորհների դիմելու միջոցով,
- իր հիմնադիր կազմակերպությունների, կառույցների և/կամ անհատների կողմից ստանա պատշաճ մեթոդական ու ադմինիստրատիվ աջակցություն,
- սերտ համագործակցություն ծավալի և աջակցություն (հնարավորության դեպքում նաև ֆինանսական) ստանա տվյալ համայնքի ՏԻՄ-ի կողմից,
- սերտ համագործակցի միջազգային գործընկերների ու մասնավոր ոլորտի կառույցների հետ, և իր առաքելության շրջանակում կարողանա օրենքով չարգելված աղբյուրներից միջոցներ ներգրավվի:

Միջավայրի կողմից սոցիալական ձեռնարկատիրության կիրառման մոդելը ենթադրում է ինչպես շենքագույքային պայմանների վարձակալության տրամադրում, այնպես և առանձին վճարովի ծառայությունների մատուցում, ընդ որում կարևոր է, որ այդ ամենը որոշակիորեն առնչվի միջավայրի նպատակներին ու գործունեությանը:

ՀԱՎԵԼՎԱԾՆԵՐԻ ՑԱՆԿ

QR կոդերը սքանավորելով կարող եք ներբեռնել հավելվածները, տպել և օգտագործել:

ՀԱՎԵԼՎԱԾ 1.

Տարեկան գործունեության պլանի ձևանմուշ

ՀԱՎԵԼՎԱԾ 2.

Երիտասարդների (շահառուների) գրանցման թերթիկի ձևանմուշ

ՀԱՎԵԼՎԱԾ 3.

Այցելուների գրանցման թերթիկի ձևանմուշ

ՀԱՎԵԼՎԱԾ 4.

Օրինական ներկայացուցչի համաձայնության թերթիկի ձևանմուշ

ՀԱՎԵԼՎԱԾ 5.

Երիտասարդական աշխատողի ունակությունների ինքնագնահատման գործիք

ԱՌՆՉՎՈՂ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐ

1. Երիտասարդական միջավայրի գործունեության ուղեցույց, 2022, <https://escs.am/files/files/2023-03-03/06e10ab64eb4ae3f37d00f1e80e874c9.pdf>
2. Երիտասարդական աշխատանքի և երիտասարդական աշխատողի վերապատրաստման ուղեցույց, 2022, <https://escs.am/files/files/2023-03-07/72fa538a5aba35a5492e1204f1505cb7.pdf>
3. Երիտասարդական աշխատանքի միջազգային փորձի ուսումնասիրություն, 2015, <https://escs.am/files/files/2019-08-30/0fa777a0948832aeef70c270377b7b08.pdf>
4. Բաց երիտասարդական աշխատանքը Հայաստանում. առկա վիճակի և զարգացման նախադրյալների ուսումնասիրություն, 2019, <https://yic.am/wp-content/uploads/2019/04/yic-book.pdf>
5. Երիտասարդական աշխատանքի և երիտասարդական կենտրոնների եվրոպական ցանցերի ուսումնասիրություն, 2019, https://yic.am/wp-content/uploads/2019/04/Youth_Work_network_research.pdf
6. The Council of Europe Quality Label for Youth Centres, <https://rm.coe.int/quality-label-brochure-en-2015/16806fcf1b>
7. How to apply for the Quality Label?, <https://www.coe.int/en/web/youth/ql-how-to-apply1>
8. LOFT Իջևան երիտասարդական կենտրոն, <https://www.facebook.com/LoftIjevan/>
9. LOFT Մեղրի երիտասարդական կենտրոն, <https://www.facebook.com/LoftMeghri/>
10. Ալտերա լաբ երիտասարդական կենտրոն, <https://www.facebook.com/alteralab/>
11. Ալտերնատիվ երիտասարդական կենտրոն, անդամակցում է Planet One ցանցին, https://planetone.org/city_page/yerevan/
12. Գյումրու երիտասարդական պալատ ՀՈԱԿ, <https://www.facebook.com/YPCNCO>
13. Գրադարակ կենտրոններ, <https://www.gradarak.am/>
14. Դովեդի երիտասարդական կենտրոն, <https://www.facebook.com/profile.php?id=61562152310375>
15. ԴՈՒԿՈ երիտասարդական կենտրոն, <https://yccd.am/news/%d5%a4%d5%ab%d5%ac%d5%ab%d5%bb%d5%a1%d5%b6%d5%b8%d6%82%d5%b4-%d5%a2%d5%a1%d6%81%d5%be%d5%a5%d6%81-%d5%a4%d5%b8%d6%82%d5%af%d5%b8-%d5%a5%d6%80%d5%ab%d5%bf%d5%a1%d5%bd%d5%a1%d6%80%d5%a4/>
16. Երիտասարդական ակտիվ խմբեր, <https://wfd.am/youth-active-groups>
17. Երիտասարդների տուն բաց երիտասարդական կենտրոններ (Գյումրի, Սպիտակ, Արմավիր, Էջմիածին, Գավառ, Արթիկ), <https://yic.am>
18. Լոյս երիտասարդական կենտրոն, https://www.instagram.com/looys_youth_center/
19. Ծովեմ (Ծովագյուղի երիտասարդական միջավայր) կենտրոն, <https://www.instagram.com/covem.official/>
20. ԿԱԶԱ հիմնադրամի Գյումրու կենտրոն, <https://gyumri.kasa.am/>

21. Կոթիի երիտասարդական կենտրոն, <https://www.facebook.com/profile.php?id=61555751450842>
22. Հայորդաց տներ, <https://www.armenianchurch.org/hy/%D5%B0%D5%A1%D5%B5%D5%B8%D6%80%D5%A4%D5%B5%D5%A1%D6%81-%D5%BF%D5%B6%D5%A5%D6%80/>
23. Մարզերի երեխաները մարզերում, <https://mem.team/about-us>
24. Նավակ երեխայի և ընտանիքի զարգացման Ալավերդիի համայնքային կենտրոն, <https://www.facebook.com/NAVAK.Alaverdi>
25. Շեն երիտասարդական կենտրոն, <https://www.facebook.com/shen.youth/>
26. Վերիշենի երիտասարդական կենտրոն, <https://www.unicef.org/armenia/en/stories/new-youth-centre-becomes-cultural-hub-verishen-community>
27. Տնակ Վայքի երիտասարդական տարածք, <https://www.facebook.com/tnac.vayk/>
28. Քարահունջի երիտասարդական ակումբ, <https://www.facebook.com/profile.php?id=100092997942025>
29. ՔՈԱՖ սմարթ կենտրոն, <https://www.coaf.org/hy/>
30. Օրրան կազմակերպության երիտասարդական կենտրոններ, <https://orran.org/>

Արտյոճի՛նք և սարգսնչի՛նք
ձեռք սրճակի՛ք քիթիբարսարսնչակը
ձիգակարսնչ

